

ERDÉLYI LAPOK

Főszerkesztő:
DR. PAAL ÁRPÁDSzerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea-Nagyvárad, Str. Reg. Carol 5. : Telefon 27 és 93
(volt Szilágyi Dezső-ucca)
Előfizetési árak: Egész évre 1000, félévre 500, negyedévre 260, egy hora 90 Lei.Főmunkatárs:
DR. GYÁRFÁS ELEMÉR

Bűn és bünhődés

(Pd.) Egyik magyarnyelvű nagy lap legutóbbi száma elmélkedik a világ mai válságos állapotáról. Siratja a háborúig fejlődött kulturát, az embernek a korával szemben való idegenségét, s a fejlődés és visszaszorulás ellenmondó együttesét, amiben ma vagyunk. Hogy rádión egész világot hallhatja, de a devizazáratok miatt nem utazhatik az egész világba, pedig számtalan expressz-vonat is van, sőt repülő is van. Az ember nem tud a technikai fejlettségig emelkedni, — mondja panaszkodón.

Erről az ellenmondó képről is sokat lehetne beszélni. Különösen arról, hogy amit fejlettségnek lát a sirató, az csak ugyan kultúra-e, s nem inkább valami mesterkéltyulakadás-e? Olyan inyenkedés, aminek az előnyeiben csak a pénzesek kiváltságos kis körének lehet része. Kérdés, hogy kultúra-e, ami az embermilliókat semmibe veszi és semmiben hagyja? Tehát érdemes-e siratni? S ha a magas lóról a kiváltságosoknak is le kell szállniuk és világösszefogó hatalmi és gazdasági helyzetükről le kell mondaniuk, s ha az emberiség természetes körébe vissza kell vonulniuk és egyszerűbbeknek kell lenniük, az kulturavesztés-e, a haladásnak a megállása és visszafordulása-e?

Csak röviden azt mondjuk, hogy még nem az. Sőt ez a visszatérítő folyamat

több erkölcsi tanítást foglal magában, mint minden eddigi elbizakodott fejlődés. Több gondolkozásra, több magába mélyedésre kényszeríti az embert, mint a legutóbbi évtizedek kulturájának összes fennhőzása, mely az emberekkel és azok pénzével elhitette, hogy ők — az ember és a pénz — mindenhatók lehetnek. A mai idők észretérítő idők, s így több az emberművelés bennük.

De ezuttal nem annyira a kultúra hamis látásáról szeretnénk szót tenni, mint inkább annak a sirató cikknek egy másik vonatkozásáról. Nem is magáért a cikkért, vagy annak jeles és döntő fontosságú állításaiért, mert ilyenek nincsenek benne. Hanem inkább azért teszünk szót, mert igen jellemzőnek találjuk napjaink gondolkozására nézve, ahogyan a sirató cikk magyarázatot akar nyújtani az állapotok rosszasaról.

Erkölcsei és materialista szempontokat sorakoztat föl. Erkölcsi szempontból úgy látja, hogy ami ma van, egy nagy bűnnek a bünhődése. És az ind filozófiához fordul, hogy a világháborúnak most teljesedik a „Karmája” (a sorsparncsa), mely szerint a bűn olyan bünhődést szül, mely maga is újabb bűn és így újabb bünhődéssel teljes. Ilyen vacogó száju az erkölcsi szempontból való megítélés.

Már a cikk materialista magyarázata biztosabb. A túlfeszített energiáknak ki kellett merülniük, az anyagpazarlásnak el kellett, hogy jöjjön a káros visszahatása. E káros visszahatás állapotában va-

gyunk ma, mely tehetetlenséget idéz elő. De ez a tehetetlenség csak átmeneti állapot és nem végleges életforma; a világnak új erőre kell kapnia, s így ismét visszaemelkedhetik az elhagyott kultúra arányaihoz.

Ez az utóbbi jóslat ugyan már ködös, de magunk is oda tudjuk képzelni az anyagiak magyarázatát. Hogy t. i. az ugynevezett tehetetlenség egyúttal energiapihentetés is. A pihenés idejében új energiák gyűlnek, s azok megint elhöz-zák az egykori lendületet.

De kérdeznünk kell, hogy *mi materialista szempontból ilyen kielégítő, vagy kiegészíthető szempontot tud felhozni egy magyarnyelvű lap, ugyanakkor erkölcsi szempontból miért kell az indus filozofia elképzeléseire fordulnia?* Hiszen ugye, ott csak a további újabb bünhődés kilátásait tudja megalálni? Micsoda megnyugvást tud benne lenni, s micsoda megnyugvást tud belőle a magyar közönségnek adni? Hiszen az indusok is kezdik már megismerni Krisztust, a megbocsátót, a szenvedésektől megváltó felemelkedésnek az utmutatóját. *Az életnek a végtelenbe nyúló optimizmusa van meg a Krisztus bölcsességében és irányításában.* A magyarokhoz is már ezer éve közelebb van ez a filozófia, mint az indusok lemondó, eleve sorscsapásokat érző elképzelése.

Ha az a magyarnyelvű cikkíró keresztényiesen gondolkodik, akkor felemelőbb látáskört kapott volna a mai álla-

KRISZTUSOK

Irta: Csurka Péter.

A gyerekek a domboldalról lekanyarodtak.

Nagy pelyhekben hullott a hó és már fehérre meszelte a házakat, szántókat, a fákat, az egész mindenséget a természet csodálatos, láthatatlan keze, a látóhatár sötét pereméig.

Főnt az égen, a dombról lekanyarodó iskolás gyerekek feje felett ijesztő sötét volt a levegő, ólomszürke volt az ég. Mintha a jó Isten ólomharang alá tette volna az egész mindenséget és a nagy ólomharang alatt a hideg fehér hólepel világított volna csak.

A tanító ur karácsony előtt egy héttel, szombaton délben kiadta a vakációt a tanyai fiuknak és lányoknak. Lelkükre kötötte, hogy a hosszú két hét alatt ne csak játékkal főllsék idejüket, hanem szorgalmasan ismételtessék az eddig tanultakat.

Minekutána elhangzott a déli ima, a kis gubás parasztiúk, szoknyás parasztlánykák, berlinerkendővel derékon átköelve, yad zúdulással lármázva, sikongva, csatlogva, verekedve rohantak a kapunak, mint-ha örökre bucsut mondanának a zord iskolapadoknak, a tanító urnak, a táblának, a számológépnek és mindennek, ami az ő kicsi életüktől nehezzé tette, elkeserítette...

Két hét!... Végtelen nagy idő a gyermeklélek világában!...

Sohasem teik el!...

A tanító ur, ide a tanyára kikérhözött intellektuel, fátyolos szemekkel bámult csenevész, rongyos kis hadserege után, kik már tanyasoronként eltagozódva rajzoltak

otthonuk irányába a dűlőutakon, úgy, mint a tehenek nyáron az elosztónál uccák szerint, maguktól eligazodnak.

Ugy a kislányok és kisiük is.

Az utolsó volt, aki az iskola kapuját betette, a negyedikes Barkóczy Pista Eszter hugával. A téli karámok álmoszemű, buslakójának, Barkóczy Jánosnak kicsi csemetéi. Küzdelmesen turták a havat irdatlan nagy csizmáikkal, kézen vevetve egymást. Eszter nagy kendőbe bugyolálva, mint egy kis öreg varju cammogott a bátyja után. Bátyja noszogatta:

— Siess, mert Durkóék nem várnak meg!

— Duurkooó — kiabált az előttük már jómesszire haladó két fiu után. Durkó és Kece, akik az uradalomhoz tartoztak, hátrahéztak a kiabálásra. A domb tetején megállottak:

— Siieeessee-eetek mán! — nyávogta vissza Kece.

Pista megrántotta a kis Esztert, aki nehezebben bírta a hóval. Egyszer csak Eszter felkiáltott:

— Nézd már Pista!... Mit csinálnak azok ott?...

— Jézus Krisztust, te ki buta!... Még azt se tudod?!

— Hogy csinálják azt, te Pista?...

— Hát nem látod?... Nézz oda!...

A két fiu nemzedékről-nemzedékre szálló ősvirtust rágatta vissza a kései időbe. Krisztus-keresztet vetettek a frissen leestett hóra. Kece kezdte. Lassan leült a hóra. Azután hátradől óvatosan, úgy, hogy a feje is besüppedjen, végül kivágta mindkét karját kétoldalra. Kisideig mozdulatlan maradt, azután Durkó felrántotta. (A hóba süppedt fej, karok, lábak, a test nyoma kellett hogy

a keresztre feszített Jézus Krisztust szolgál-tassa.)

Azután Durkó következett. És így felváltva.

Már levelítették vagy tiz-tizenkét keresztet, amikor nézeteltérés keletkezett közöttük. Durkó azt állította, hogy az ő Krisztusa szebb, mint a Kecé. Kece a maga Krisztusát dicsérte. Lassan indult a szóharc.

— A te Krisztusod lába nagyon rövid, — mondta Durkó.

— A tiednek meg a feje olyan, mint egy süttők — felelt Kece.

— Nem igaz!...

— De igaz!...

— Aszondod, hogy én hazudok?...

— En azt mondom, hogy te nem tudsz igazi Krisztust vetni!...

Durkó erre a kijelentésre rettenetes méregbe jött. Nekiszaladt Kecének, úgy, hogy Kece hanyattesett a hóba.

Erre az összecsapásra érkezett meg Barkóczy Pista a hugával.

— Miért veszekedtek? — kérdezte és Durkóhoz lépett.

— Mert Kece azt meri mondani, hogy az ő Krisztusa szebb, mint az enyém!... Kece egy hazug!... Most gyere Barkóczy, mondd meg te, te, aki a legjobb tanuló vagy az iskolában, te mondd meg, hogy kié hát a szebbik Jézus Krisztus?...

Kézen vonszolta kis pajtását a széjjel-teregtetett Krisztus-keresztek közé. Barkóczy tétován, szótlannul nézegette a nyomokat:

— Ez is az enyém!... Az is az enyém — mutogatta Durkó, — az meg az övé!... Na, most szólj hát!... De légy igazságos!...

Barkóczy nem szólt semmit. Visszafordult a hóban fekvő Kece mellé és talpraállította kicsi cimboráját.

potok magyarázatára. És biztosabbat. A materialista szempont ködös reménységét is, az átmeneti energia-kimerülést is nagyobb és biztatóbb szellemi ragyogással tudta volna megvilágítani. Így tehát az erkölcsi és anyagi élet szempontjai között több összhangot talált volna.

A keresztény erkölcs szerint is a bűnnek megvan a büntetése, de egyúttal megvan rá az őszinte megbánás fejében a megbocsátás is. *A büntetés nem örök, hanem olyan megpróbáltatás, mely az*

embert a maga felől való gondolkodásra kényszeríti és az Istenhez forduló érzésre, hitre és reménységre ösztönzi. A megpróbáltatások jellemzők és jóságra készítők nevelések. A végtelenségnek igazító, emberjavító alányulásai a véges élet gyarlóságai.

Ha ezzel a felfogással gondolkozunk, bizonyára könnyebb megtalálni az élet végtelen erőinek a kilátását, mint a sötét végzet „Karmái” (szinte azt mondtuk: karmai) között...

Az Istentagadók felvonulása a család ellen

A kommunisták legutóbbi szellemi frontja

Ausztriában új csoportosulás támadt, mely nagy fennhíjjal „Istentagadók Szövetsége” nevet választott magának. Nem egyéb ez, mint a kommunisták fokozottabb harci szervezete a keresztény erkölcsi felfogás ellen. Szándékuk fejtegetésére állítani minden lelkiséget; a büntetést, az erényt bűnnek minősíteni. Különböző egyesületek célja „erőteljes ostromot” indítani az „önmagát túlélt régi erkölcs” ellen.

Legutóbb dr. Reich Vilmos tartott ebben a szövetségben előadást az osztrák fővárosban „szociálpolitika és kultur-reakció” címén. Körülbelül háromszáz főből álló hallgatóságnak beszélt, mely többnyire kommunista ifjakkól állott. Több mint kétórás beszédében fejtegette a családi élet fölösleges-voltát. Kiinduló kérdése ez volt: Alapja-e a család az emberi társadalomnak? Felelte: tagadás. A család intézménye — szerinte — nem egyéb, mint a tőkés találmánya, mely által az emberiséget jobban le tudják igazni. Százévekkel ezelőtt az „öskommunizmus” idején, mikor az emberek a tulajdonjogot nem ismerték, a mai értelemben ismert család sem létezett. A mai család, mely a családfő fennhatósága alatt áll, olyan kornak terméke, amely maga a tekintély uralma alatt fejlődött ki. A tekintély támogatása a család legfőbb célja. Mikor az apa megértés helyett szí-

goruan megfenyíti 10—14 éves fiát, már akkor kezdi „helyes, engedelmes emberré” nevelni a gyermeket, aki később akarata nélkül rendeli alá magát a vallás, a rendőrség, a gyártulajdonos tekintélyeknek.

Az előadó további gondolatmenetét szinte lehetetlen követni. Állításai közül elég annyit idézni, hogy szerinte a szemérem szellemi fogyatékoság. A családnak — szerinte — nincsen más rendeltetése, mint embereket kitermelni, akik alázatosan alávéssék magukat a kizsáknoló kapitalizmusnak. A család nem egyéb, mint „az antikultura forrása”, „rabszolgyár” és a vallást is „huszadik század szegényé”-nek nevezi. Végül is megállapítja, hogy a mai értelemben vett családnak, mint intézménynek el kell tűnnie. Felszólította még hallgatóit arra, hogy kétélyeket írásban közöljék vele, melyekre ő azonnal válaszol.

Elképzelhető, hogy ilyen előzmények után milyen visszataszító jelenetek következtek. A természet legintimebb megnyilatkozásaira vonatkozó kérdések nyílt tárgyalása, melyek között a legtöbbit harsogó kacajjal kísérték. Befejezésül az előadó kijelentette, hogy a jövőben az eddiginél buzgóbb tevékenységet fognak kifejteni és felszólítja hallgatóit, hogy járuljanak minden erejükkel ahhoz, hogy

a nagy tömegeket is megszervezzék. A „nagy cél” csak s így lehet elérni.

Az előadás hallgatósága a nevetéstől piros arccal hagyta el a termet és megállapította, hogy jól mulatott, otthon azonban, mikor elült a szavakkal felkorbácsolt érzékiség, a mindennapi robotos élet pedig megköveteli a maga józan munkáját, de sok kéz — mely lelkesen tapsolt Reich dr.-nak, — nyul a méregpohár, vagy fegyver után. Amilyen fölösleges elavult intézmény lett előttük a család, éppolyan únot, fölösleges teher lett az élet is. Az enyém, a tied, — mindenkié. Csak addig van értéke, míg gyönyört ad. Azután túlélt önmagát. Így termelődik ki az öngyilkossági járvány, a gaztettek, bűnök özöne.

Fekete felhők gyűlnek a város fölött, közöttük látom két hatalom viadalát. Szemben ülnek egymással, mintha sakkozának:

— És ott vagyok, ahol te, mindenütt,
Félynél az árnyék, öröm mellett a
lehangolás. —
Hatalmas sakktábla a világ. Ketten
játsszanak rajta.
Lucifer kinyújtja kezét a fehér bástya,
a család után. —

A nemzeti parasztpárt várja vissza Maniut

(B u k a r e s t. Saját tud.) A nemzeti parasztpárt központi bizottsága befejezte bukaresti gyűlését és elhatározta, hogy energikus akciót indítanak a Jorga-kormány politikája ellen. A nemzeti parasztpárt általában azt hangsúlyozta, hogy az ország mai állapota tarthatatlan és Romániát újból az alkotmányosság útjára kell vezetni. Az intéző bizottság táviratilag üdvözölte Maniut és reményét fejezte ki afölött, hogy a volt pártelnök rövidesen ismét elfoglalja helyét ebben a harcban.

Eszter, aki eddig, mint egy öreg varju — érő dinnyeföldek rongyos madárijesztője — értelmetlenül szemlélte a körötte történeteket, odatotyogott a pityergő Kecéhez és sajnálkozva mondta:

— Látod? ... Te kezdted?! ... Mért csufoljátok Jézus Krisztust? ...

— Halgass! — mordult rá a bátyja. — Ezt mindenki csinálja ... En láttam egyszer, hogy idesapám is csinálta! ...

Aztán négyen kört alkotva, hallgattak. Barkóci törte meg a hideg téli csendet. Rezgett kis vékony hangja:

— Hát az ugy van, hogy ki nagyobb, ki szélesebb, osztán olyan a Krisztusa is ...

Megint hallgattak. Habzsolva szívták magukba a kék levegőt, ami felgerjedt kis indulataikat lenyeste, letompította. Azután szótlanul, libasorban kanyarodtak a dombtól lefelé. A dombtővéig már térdig jártak a hóban. Az elől cammogó Durkó megállott:

— Te, Barkóci! ... Csinálj te is egy keresztet! ... Lássuk, hogy milyen a tied? ...

Indítványa visszhangra talált a kötekedő Kecében is:

— Igen! ... Ha ugy tudsz papolni, tudjál keresztet is csinálni!

Sőt, a kis Eszter is ráncingott:

— Mutasd meg Pista, hogy te is tudsz!

A kis Barkóci, kinek szemekéjében ott csillogott már édesapja földhözragadt parasztiságának mindennel való megalkuvása, alázatossága, kis semmiségének a tudata, fejét nyaka közé szorítva, bátortalanul válaszolt:

— Nekem nincs időm, mint nektek. Sietnem kell haza a Vashalomra ... Segítenem kell édesapámnak, mert már nekem nincsen édesanyám ...

— Igen, mert gyáva vagy! — szölt Dur-

kó gunyosan.

A kis Barkóci Pista sápadt arcát pirosra pingálta a fejébe hirtelen feltóduló vér:

— En nem vagyok gyáva! ... Ha akarjátok, hát itt van ni, lássátok!

Belévetette magát a térdigérő hóba. Belesüppedt egészen. Eszter segítségével tudott csak feltápáskodni. A két fiu kárörvendően nevetve állapította meg, hogy az iskola esze nem tud semmit, mert az ő Krisztusának a hóban se hirt, se hamva nincs.

Hallgatagon, szomoruan ő is elismerte ezt, nem is felelt vissza a többiek gunyolódásaira, kik már az uradalom felé vivő útra tértek el. Huga segítségével a havat levergette apjától örökölt sokéves posztókabátjáról. Esztert is bántotta bátyja felsülése. Pista is szégyellte magát huga előtt. Szomoruan vágta neki a hőtengernek, a karámok felé. Szótlanul baktattak. Majd egyszer Eszter megszólalt: — Tudod-e, hogy mért nem tudtál te Krisztust vetni? ...

— Tudom is én! ...

— Hát a kabát miatt, te Pista ... A nagy kabát miatt! ... Mert nagyon nagy nekem az a kabát! ... Azoknak szép, jó kabátjuk van ...

— Az lehet — sóhajtott Pista.

Ismét egy nagy dombra kapaszkodtak. — Látod, itt a hó sem olyan nagy — szölt Eszter. Vessd le a kabátodat, én megfogom. Próbáld meg itt.

Pista érezte, hogy hugának igaza van. A kabát, a kabát! ... Megbántott önérzete barázdálta kicsiny lelkét. Hirtelen lefordította magáról a nagy nehéz kabátot. Vékony kis ruhájában befektűt a hóba. Jól benyomta a fejét, lábát, karjait és hanyattfekve, jókora ideig felbámult a sötétszínű égre. Mikor felkelt, Eszter már ujjongott örömben. Visszatekintve látta ő is, hogy testének milyen

kitűnő mása maradt a hóban.

— Ezt látnák Durkók! — kiáltott önérzetesen ... Ez a szép! ...

Nekibuzdult! ... Egyiket a másik után vetette.

Jó idő telt már el. A hóesés elállott. Fagyos metsző szél kerekedett. Eszter fázott.

— Menjünk már, Pista! — kiáltotta.

Pista lihegve, kipirosult arccal vette fel a kabátját.

— Ha nem esi be a hó ezeket a keresztet, akkor ujév után megmutatom Durkók-nak, hadd lássák, hogy én mit tudok ...?

Elindultak. Az északi szél mindinkább erősödött, szemközt sepepte rájuk a havat.

— Befujja a szél — motyogta szomoruan Pista! ... Kár! ... Nem mutathatom meg nekik ...

Este lett, mire a karamba hazaértek. Az öreg Barkóci olajmécsest gyújtott. A kemence mellett a térdére ültette két kis árváját és elmeséltette velük az iskolában történeteket. Jobbra-balra osztogatta fáradt apai csókjait, egyszer csak felszisszent:

— Nagyon forró a fejed, kisfiam! ... Szinte sűt! ...

A harmadik napon már édesanyjáról beszélt lázalmában a kis Barkóci Pista ... Hogy megjött a városból ... Nagy karácsonyfát hozott a kezében ... És ni ... ni ... a fa tetején a keresztire feszített Krisztuskép ... Jézuska ... Hívja őt oda ... ahol ... az édesanyja van ...

Karácsony szombatján el is jött a kis Jézus Barkóci Pistáért és ujév után Eszter egyedül ment az iskolába, de nem találta sehol a bátyja Krisztusait ... Befujta a szél. — Istenem! ... Krisztusom! ...

A kommunisták el akartak rabolni egy előkelő román urat

Bukarestből jelentik: Megirtuk, hogy a bukaresti államrendőrség a konstantinápolyi török hatóságokkal karöltve, nemzetközi anarchista szervezetet leplezett le. A nyomozás számai Konstantinápolyba és Várnába vezettek. Megállapították, hogy az anarchista szervezetnek francia, bulgár, macedon, görög és olasz tagjai is vannak. Megállapították, hogy a Philoméla nevű, görög lobogó alatt futó kereskedelmi gőzös közvetítette az üzeneteket és a román rendőrség emberei a curtici-i vonalon két szovjetfutárt is letartóztattak. A nyomozás azt is megállapította, hogy

az anarchista-kommunista szervezet Kujepov elrablásához hasonlóan, január 10 és 20-a között egy előkelő román személyiséget is el akart hurcolni, akit Odeszszába akartak szállítani.

Ennek az előkelő román személyi-

ségnek egyelőre titokban tartják a nevét. Mindenesetre olyan emberről van szó, aki aktív szovjet-ellenes propagandát fejt ki. Az anarchista szervezet két francia tagjának kihallgatásán különben a bukaresti francia követség egyik főtisztviselője is jelen volt. A francia letartóztatottak olyan értelemben vallottak, hogy a leplezett anarchista-kommunista kémszervezetnek Bécsben, Párisban és Berlinben is vannak különítményei. Minden kétséget kizáróan azt is megállapították, hogy Cantacozinnak, a Philoméla parancsnokának német barátja nem részese az anarchista szövetkezetnek s a körülötte folyó dolgokról nem volt tudomása. A nyomozás élén Cadere, belügyi államtitkár áll. A beismerő vallomások alapján már a külföldi rendőrségekkel is felvették az összeköttetést a kiterjedt és meglehetősen kuszált bünszövetkezet leplezésére.

Anglia kikényszeríti a döntést a jóvátételi kérdésben

Franciaország nélkül is megoldást akar — Huzavona a lausannei értekezlet körül

Valami különös sakkjáték folyik afelől, hogy legyen-e Lausanneban jóvátételi tárgyalás, vagy ne. A francia kormánykörök a jóvátételi tárgyalásokban — úgy látszik — olyan kérdések felvetődésétől félnek, melyek a fegyverkezésről való lemondás kérdésére igen súlyosan kihatnának. Ezért szeretnék a jóvátételi tárgyalásokból előre kivenni a tartalmat.

Az angol álláspont végezni akar az összes zavaró kérdésekkel s így a lausannei értekezletet egyszerű szakértekezletként is erőlteti. A jóvátételi kérdéscsoportot mindenesetre bele akarja vinni a leszerelési tárgyalásokba, hogy ez utóbbiakat a mai élet gyakorlati közelségébe hozza s így a fegyverkezésről való lemondást a ködös és elméleti ábrándozás levegőjéből a valóságok közé állítsa.

Táviratunk a következők:

Franciaország keveri a kártyát

A H a v a s-ügynökség félhivatalos értesülése szerint a Franciaországban, Németországban és az Egyesült Államokban ez év folyamán megtartandó választásokra való tekintettel az érdekelt nemzetközi körökben mindinkább elterjed az a nézet, hogy ezidőszere nem lesz elérhető a jóvátételek és háborús adósságok problémájának részletekbe vágó és végleges megoldása. A jelek azt mutatják, hogy Franciaországban és Londonban megegyezés fog létrejönni abban a tekintetben, hogy az 1932 július 1-én lejárt Hoover-moratóriumot — ugyanolyan feltételekkel — Németország részére hat hónapra, vagy egy esztendőre meghosszabbítsák. Ugyanakkor az Egyesült Államoknak azok az adóssai, akik Németországgal szemben hitelezői viszonyban állanak, forduljanak az Egyesült Államok kormányához azzal a kérelemmel, hogy az amerikai kormány részéről ők is hasonló elbánásban részesüljenek. Ha a Young-tervezet aláírói között il/ alapon létre jöhet a megegyezés, — a lausannei konferencia tárgyalanná válik; elegendő volna csupán egyes pénzügyi szakértők összejövetel.

Anglia nem enged

Londonból jelentik: Az angol külügyi hivatalt párisi illetékes körök tájékoztatták arra nézve, hogy Franciaország javasolja a lausannei jóvátételi értekezlet elhalasztását a február 2-án kezdődő genfi leszerelési konferencia megnyitásáig.

Ennek a javaslatnak azt a magyarázatát adják, hogy a február 2-iki genfi konferencián Németország hitelező államainak külügyminiszterei ugyanis jelen lesznek és így megtárgyalhatják a jóvátételi konferencia tárgysorozatát is.

Londonból jelentik még, hogy a „Financial News”, Anglia egyik tekintélyesebb közgazdasági sajtóorgánuma hosszabb cikkben foglalkozik a lausannei konferencia elhalasztása eszméjével és a jóvátételi kérdéssel. A lap hangsúlyozza, hogy a jóvátételi kérdést Franciaország kizárásával is meg lehet oldani és a lausannei konferenciát meg lehet nyitni a francia delegátus jelenléte nélkül is. Anglia már több ízben tett kezdeményező lépést és elment az engedékenységek legvégső határáig.

Macdonald a leszerelési értekezleten is felveti a jóvátételi problémát.

Londonból jelentik: Macdonald, angol miniszterelnök tegnap hosszas tanácskozást folytatott Sir John Simon külügyminiszterrel. A miniszterelnök nyilatkozata szerint bizonytalan, hogy részt fog-e venni a lausannei jóvátételi konferencián; a genfi leszerelési értekezleten azonban meg fog jelenni és ott fogja ismertetni Anglia álláspontját.

Az igazságügyminiszter Nagyváradon. (Nagyvárad). Dr. P o p Valér igazságügyminiszter a napokban Nagyváradra érkezik. Az új igazságügyminiszter a táblán és a törvényszéken tart hivatalos vizsgálatot és dönteni fog afelől is, hogy a táblát Marosvásárhelyre és Kolozsvárra megosztva áthelyezik-e vagy sem Nagyváradról.

Az oroszok Genfben robbantani akarnak Beszarábia kérdésével

Bukarest. Saját tud. A külügyminisztériumot Sturdza, rigai román követ a megnemtámadási szerződés tárgyalásával kapcsolatban a mai nap folyamán arról értesítette, hogy az orosz delegátusok újabbán ismét 4—5 napi haladékot kértek, hogy Románia legutolsó jegyzékére válaszoljanak. Román politikai körökben ezzel az üggyel kapcsolatban az az általános vélemény alakult ki, hogy Szovjet-Oroszország csak azért buzba-halaszítja a tárgyalásokat, mert álláspontját nem akarja nyilvánosságra hozni a leszerelési konferencia befejezése előtt. Másik verzió szerint Ghica külügyminiszter Genfben rövidesen találkozni fog Litvinovval s valószínűnek tartják, hogy a két államférfi közvetlenül is tárgyalásba fog bocsátkozni ebben az ügyben.

Egyébként Bukarestben megütődve tárgyalják, hogy a kormány két vezető embere az orosz-román kérdést két ellenkező állásponttól látja, mintha egymást akarná ütni. Argetoianu a külföldön azt mondja, hogy megszakadtak a rigai tárgyalások és nem is kívánatos folytatásuk, viszont Iorga miniszterelnök idehaza azt mondja, hogy reményteljesen folynak a tárgyalások.

Magyar és cseh kibékülési kísérletek

Friedrich István volt magyar miniszterelnök Benessel tárgyal

Budapestről jelentik: Friedrich István, volt magyar miniszterelnök Prágába utazott, ahol tervezetét terjesztett elő a közép-európai gazdasági kérdés szanálása ügyében. Friedrich tegnap kihallgatáson jelent meg Benes külügyminiszternél, majd Szlavik dr. belügyminiszterrel tárgyalt, Friedrich akciója teljesen magánvállalkozás jellegű.

Budapestről jelentik: A magyar-cseh kereskedelmi tárgyalás cseh delegátusai ma érkeznek Budapestre, hogy megkezdjék a magyar kiküldöttekkel azokat a tárgyalásokat, amelyeket karácsony előtt Prágában félbehagytak.

Küzdelem az amerikai szennyirodalom ellen. Az Egyesült Államok összes keresztény egyháza 100 megbízottat küldtek ki Newyorkba a mindjobban elhatalmasodó szennyirodalom ellen való küzdelem szervezésére. A megbízottak megalapították a „Köz-illetem Polgári Tanácsát”, amelynek célja lesz hivatali és magánuton rendszeres harcot folytatni különösen a Magazinok-nak nevezett ponyva-szennyirodalom ellen. Hasonló mozgalom a pápa körlevélbeli rendeikzésére nálunk is indult 1927-ben. A katolikus püspöki kar közös körlevélben fordult a hívekhez és a polgári hatóságokhoz, hogy a maguk körében mindent tegyenek meg a lélekbomlasztó irodalmi termékek ellen.

Nő az analfabéták száma az Egyesült Államokban. A legújabbán beérkezett statisztikai adatok szerint Északamerikában hárommillió tanköteles gyermek egyáltalán nem jár iskolába. Ezek közül kétfélmillió gyermek már kenyérkereséssel foglalkozik.

Régiségügyi világkongresszus Ravenában. A harmadik nemzetközi régiségügyi nagygyűlés az idén Ravenában lesz szeptember 25—30. között.

Juliska

Néhány nap óta a bukaresti lapokban minduntalan találkozunk ezzel a névvel. De nemcsak a lapokban, hanem a pártok politikai verekedésében is. Ami körülbelül egyet jelent. Az a dulakodás és szitkozódás, amit Bukarestben pártpolitikának neveznek, a lapok hasábjai folyik a legépeletesebben.

Juliska pedig a következőképpen jutott ehhez a dicsőséghöz:

Averescu marsal igen nagyon haragszik a kormányra. Különösen Argetoianu-ra, aki valamikor párthive és minisztere is volt. A minap vádolta meg, hogy tudatoson milliókkal károsította meg az államot. A haragból jut Jorgának is. Hozzá a tábornok Leibjounnal-ja, az Indreptateu, azt a kérdést intézte megfelelő fűszerezéssel és gyanu-mártással, vajjon milyen főúri fizetéseket élveznek házában alkalmazottai, hogy Mangalia-ban, a tengerparton telkeket és házat tudnak venni maguknak... Amit természetesen úgy kell érteni, hogy mennyi lehet a gazdának, ha a szolgálóknak ennyi jut.

Most lép a színpadra Juliska. Jorga ugyanis szellemeskedve válaszolt a gyanúsításra: Szolgálatomban mindössze két nőszemély áll — mondotta, Juliska a szakácsnő és Gizella a szobaleányom, mindketten magyarok és erdélyiek... Amiből arra kell az olvasónak következtetnie, hogy ha volna is nekik miből, semmiestre sem vennének maguknak házat Mangaliában...

Ez az a téma tehát, mellyel napok óta szórakoztatják a bukaresti lapok közönségüket... Az egyik, a Lupta kroit ír róla. Bevezetésül komoly hangon hazaárulással vádolja meg a miniszterelnököt, a csattanó pedig az, hogy a román kultúra apostola... magyar cselédeket tart, vagyis boangheneket. (Erről a szóról külön tanulmányt kellene írni: az erdélyi magyarnak bukaresti csufneve, valami nagyon butát, nagyon ormótlant, nagyon izléstelen jelent.)

A másik, az Ordinea még karikatúrát is közöl az eset alkalmából. A természetes Juliska és a még természetesebb Gizella Jorga körül sürgölődik megrakott tállakkal s a vice csattanója az, hogy ígért ugyan földi javakat nekik, de kapni nem kaptak semmit.

És így tovább.

Ami azonban ott túl a hegyeken viccelődésre alkalom, a mi számunkra szomorú emlékeztetés.

Nem véletlen az, hogy Jorgának a cselédei magyarok. Bratianu Jonel is emlegette egyszer, szintén bizonyos kegyes hangsúllyal, hogy magyar botos ispánt, magyar béreseket foglalkoztat birtokán. S ha kissé utána járna valaki, könnyen kiderülne, hogy ez a jelenség meglehetősen általános regáti előkelő körökben.

Furcsa volna azonban, ha mi erre büszkékké lennénk, ámbár nem egyszer olvastunk már erről a nagy szociális bajunkról Bukarestből keltezett u. n. „színes riportokat”.

Nem nagyon örvendezhetünk ugyanis annak, hogy népiünk színe java: az élni és boldogulni akaró munkás, a vállalkozó elem nem talál ma érvényesülésre más terepet, mint másnyelvű, máskulturájú környezetben megalázó, ezer erkölcsi veszedelemmel járó cseléd-munkát. S még kevésbé örvendezhetünk ennek a jelenségnek, ha tudjuk, hogy csak kevesen jutnak Jorgákhoz és Bratianukhoz, hol remélhetőleg emberséges dolguk és megfelelő bérük is van. A nagy többség az átlag számára a bukaresti cselédkedés, vagy szolgálat csak rövid állomás a feneketlen fertő felé vezető gyors és rövid uton. Hogy mennyire így van ez, abból is látszik, hogy alig van már Bukarest-

nek büntügyi szenzációja, melynek leg-alább egy magyar szereplője ne legyen. Pedig ilyen szenzáció — egyik szönyűbb, mint a másik — ujabban szinte naponként akad...

Hogy ez így van, azt régen tudjuk itt Erdélyben. A baj ellen azonban nem igen vettük fel a harcot. Különböző városokban — Brassóban és Kolozsvárt — Székely Társaságok fáradoznak azon, hogy a Székelyföld nagy népfölöslegéből inasgyerekeket, szolgálókat foglalkoztassanak, kenyérhez juttassanak. A legnagyobb bajnak, a falusi lányok elzülésének orvoslásával egyedül a kedves

Amikor a politika belenyúl az emberek szájába Nyolchévi praxis után nyolchavi kurzus — Vizsga, ami negyvenkétezer leibe került minden jelentkezőnek

Kolozsvárról jelentik: Mult számunkban közöltük, hogy Kolozsváron a fogtechnikusok vizsgáján minden jelentkezőnek sikerült átmennie. Ennek a látásról jóleső hírek igen borús a háttere, amit a vizsga sikere sem tud eloszlatni.

Évekkel ezelőtt foglalkoztak már az ujságok avval a lehetetlen törvény-rendelkezéssel, mely az 1923-ban szabályszerűen vizsgázott fogtechnikusokat újabb vizsgának vetette alá. Az egységesített egészségügyi törvény rendelkezése értelmében még 1923-ban vizsgát tettek a fogtechnikusok Bukarestben. Akiknek sikerült a vizsgájuk, rendelt nyitottak és nyolc év óta állandó és rendes fogászati praxist folytatnak.

A dolgok rendszerben azonban beleszólt a politika és beleszóltak az önös emberi érdekek és féltékenységek. Még ma is meglehetősen homály fedt azokat az indító okokat, melyek azt eredményezték, hogy Moldován Iuliu egykori államtitkár szorgalmazására új egészségügyi törvényt szavaztak meg. Az új egészségügyi törvény, melynek nagyobbra politikai okai voltak, nem respektálta a szabályszerűen vizsgázott fogászok szerzett jogát és visszaható jögerővel elrendelte, hogy az összes 1923-ban vizsgázott fogtechnikusok új vizsgát tegyenek és ezt megelőzően nyolchavi kurzust hallgassanak Kolozsvárt.

Az elmúlt 1931. év júniusában megkezdődött tehát a kolozsvári kurzus, kolozsvári egyetemi professzorok vezetése mellett. Erre a kurzusra Erdély minden részéből összesen 53 nyolc éve praktizáló fogtechnikus jelentkezett.

A kurzus díját 42.500 lejre szabták és így a fogászok, akik a mai gazdasági viszonyok között képtelenek voltak erre a hatalmas anyagi áldozatra, nem is jelentkezhetek és egyszersmindenkorra elvesztették kenyérüket. De még azoknak a fogászoknak is, akik valamiképpen össze tudták hozni a horribilis tandíjat, egész existenciájukat végpusztulással fenyegeti ez a kurzus, amelynek nyolchavi időtartama alatt be kellett zárniok rendelőjüket és állandó tanulás, megfeszített munka mellett Kolozsvárt kellett élniök.

Munkatársunk a vizsganapján délelőtt a kolozsvári fogászati klinikán járt, amelynek folyosóján hosszú sorban álltak a fogtechnikusok és várták, hogy rájuk kerüljön a vizsgázás sora. Valóság-gal megrendítő volt, amit egyik-másik elpanaszolt.

— Uram, családos ember vagyok, két gyermek apja. Elég jól menő fogorvos rendelém volt, de éppen csak hogy megéltem belőle. Negyvenkétezer leit kölcsön kellett felvennem. Nyolchónapja élek itt és nyolc hónapja éheznek ott

szürke testvérek, a szociális nővérek bajlódnak, S bizony meglehetősen magugra hagyatva, s egyedül. Ma már ott vannak néhányan közülök Bukarestben is s csak az ő nagy szerénységük magyarázza, hogy semmit sem tudunk abból, amit rövid működésük alatt is egészen bizonyosan elvégeztek. Akármennyit végeztek is azonban el ebből a feladatból, a bajok, a nyomorúság nagysága mellett az bizonyosan eltörpül.

A Juliskának, meg a Gizellának politikai szereplése bennünket a mi népiünk szörnyű nyomorúságára emlékeztethet s a feladatokra, melyek itt az erdélyi magyar társadalomra még várnak.

s. i.

hon a családom, akiknek egy fillért sem tudok küldeni, mert magamnak sincs.

— Csaknem valamennyien családok emberek vagyunk, kérem, — toldja meg a másik. — Négy hét óta nem ettem meleg ételt. Azelőtt is csak akkor, ha valamelyik kolozsvári barátom meghívott ebédre, vagy vacsorára. Becsuktam a rendelőmet, kevéske megspórolt pénzemet elköltöttem. Most itt állok a vizsga kétséges sikerének reményében, de még ha sikerül is — tönkrement ember vagyok, uram!

A vizsga csakugyan sikerült. A vizsgáztató bizottság elnöke Jacobovici sebészprofesszor volt, tagjai pedig: Martinescu vezérfelügyelő, továbbá Papilián, Nițescu, Pop Alexandru és Aleman professzorok. A bizottság méltányosságát és jóindulatát jelzi, hogy a vizsga minden jelentkezőnek sikerült. De ennyi jószág is tud-e segíteni azon, hogy a siker ellenére is igen sokan tönkrementek? Mert az is igaz, hogy a tönkremenést az elmondott előzmények után mindenikük megérheti. (d. j.)

Egyesületi hírek

A NAGYVÁRADAI KATHOLIKUS LEANYKLUB január 31-én (vasárnap) délután 5 órakor a Kath. Kör nagytermében műkedvelői előadást rendez. A klub tagjai, kiegészítve Nagyvárad legjobb műkedvelőivel, Csathó Kálmán „Uj rokon” című nagyszerű vigjátékát adják elő. Az előadás bővebb ismertetésére még visszatérünk.

A SZIGETI „KATH. KÖR” negyedik kulturáldélutánját vasárnap tartotta meg a „Kath. Leányklub” rendezésében. A műsor nívós és változatos volt.

CSATÁRY ADEL SZIGETEN. Csáthy Adél soc. testvér január 26-án délután a szigeti nők részére értekezletet tart.

A SZIGETI RÓM. KATH. EGYHÁZI ENEKKAR jan. 24-én este 8-kor tánccal egybekötött teacstélyt rendez a Kath. Körben.

A NAGYVÁRADAI KATH. TANITÓK február 8-án zártkörű műsoros estélyt rendeznek. Aki nem kapott meghívót s igényt tart reá, forduljon a tantestület bármely tagjához.

Fehér bál a Központi Katholikus Legényegyletben. (Nagyvárad.) A Központi Katholikus Legényegylet január hó 23-án este 9 órakor rendezi ezévi farsangi mulatságát. A mulatság szigorúan zártkörű. Lányok lehetőleg fehér ruhában jelenjenek meg, fiuk estélyi öltözetben.

Ghica megérkezett Prágába

Prágából jelentik: Ghica román külügyminiszter, felesége és a bukaresti cseh követ kíséretében tegnap reggel Prágába érkezett. A külügyminiszter fogadtatásán a pályaudvaron megjelent Benes, cseh külügyminisz-

ter és felesége, a francia, jugoszláv és a lengyel követek és Tosca, a berlini román nagykövet. Ghica külügyminiszter pár napot tölt a cseh fővárosban, majd Montreuxbe utazik a kisantant téli konferenciájára.

Spanyolországban ismét lángot vetettek a kommunisták

Madridból jelentik: Spanyolországban újra fellángoltak a forradalmi megmozdulások. Különösen Bilboban igen súlyos a helyzet, ahol az uccákon nagy tüntetések zajlottak le, sztrájk tört ki. Ma sem az újságok nem jelentek meg, sem a pékek nem sütöttek. Bilbon kívül Spanyolország több más városában is súlyos zavargások van-

nak. Így Valenciában és a környékbeli ipartelegeken munkássztrájk ütött ki, a kommunisták pedig több templomot felgyújtottak. A zavargások hírére a kormány rendkívüli ülést tartott, amelyen elhatározta, hogy erélyes kézzel, bármilyen módon elfojtja a felkelést.

Két halottja és hét súlyos sebesülte van a kommunisták és nemzeti szociálisták berlini közelharcának

Berlinből jelentik: A német fővárosban tegnap súlyos összeütközésre került a sor a kommunisták és a nemzeti szociálisták között a reinitzendorfi utvonalon. A kommunisták az összeütközés során sortűzet adtak le a nemzeti szociálistákra. Az összeütkö-

zésnek két halottja és hét súlyos sebesülte van. Halálos szívlövést kapott Ernszt Schwartz is, a Hitler-párt egyik vezére. A rendőrség letartóztatott 50 kommunistát, akik ellen megindult az eljárás.

A távoli Kelet rejtelseiből

Amerika szót emel Ghandiért — Japán uralkodót ad Mandzsuriának

Londonból jelentik: Az Egyesült Államok kormánya átíratot intézett MacDonalddal, angol miniszterelnökkel. Az átírat kéri Ghandi szabadon bocsátását és az indiai kérdésnek olyan megoldását, mely nemcsak a hinduk gazdag osztályát, de az összes népréteget is együttműködésre bírja. (Hiszen éppen ezt szeretné Anglia is!)

Londonból jelentik Oroszországon keresztül, hogy a japán repülők Mandzsuriából más orosz területekre szálltak át

és bombákat is hajítottak. Tokióból három újabb hadosztályt indítottak Mandzsuriába, s a japánok egész nyíltan Charbin megszállására készülnek.

Különböző japán sajtó híradása szerint a mandzsuri kormány a közeli napokban alakul meg. A kabinet tagjai mandzsuri mongol fejedelmek és több kínai tábornok lesz. A független köztársaság elnöki székbe minden valószínűség szerint Pujy, volt kínai császárt választják meg.

Bethlen, a titokzatos vándor, Bécsbe érkezett

Hitler is utrakél

Budapestről jelentik: Bethlen István, volt magyar miniszterelnök szombaton este elutazott Rómából. Elutazása előtt egy újságíró kérdésére a konferenciára vonatkozólag annak a reményének adott kifejezést, hogy a konferencián résztvevő delegátusok tudatában lesznek annak, hogy milyen súlyos Közép Európában a helyzet és igyekezni fognak a békés együttműködés alapját megteremteni.

Belgrádi jelentés szerint nem tudnak arról, hogy Bethlen Belgrádba érkezik. Ez a hír egyes lapokban — bécsi értesülések alapján — látott napvilágot, de a jugoszlávai illetékes körök közölték, hogy nincs tudomásuk Bethlen állítólagos belgrádi útjáról.

Budapestről jelentik: Bécsi jelentések szerint Bethlen tegnap, január 18-án Bécsbe érkezett és a Belváros egyik szállodájában szállt meg.

Hitler is külföldi utra kél. Előbb Olaszországba, aztán Magyarországra utazik

A berlini kommunisták lapja, a *Monatsszeitung* híradása szerint Hitler von Epp tábornok és Esser Herman nemzeti szocialista vezérek társaságában külföldi utra készül. Utjában ellátogat Olaszországba és Magyarországra is. Bár utazásának céljáról még nem nyilatkozik, nyilvánvaló, hogy bolsevista-ellenes nemzetközi egyesülés összehozásán dolgozik.

Kényszeregyezési kérés Temesvárt

Temesvárról jelentik: A Deutsch Testvérek divatárúháza kényszeregyezséget kért. A cég passzívja 4 millió 727 ezer lei, az aktívák pedig 3 millió 958 ezer leit tesznek ki. A Deutsch Testvérek 60 százalékos kényszeregyezséget ajánl a fizetéseknek 8 hónap alatt negyed éves rátákban szándékszik eleget tenni.

Letartóztatási indítványt tett a kolozsvári ügyészség az Egyesült Közgazdasági Bank igazgatói ellen

Kolozsvárról jelentik: Az Egyesült Közgazdasági Bank ügye úgy látszik, nem fejeződött be a felmentő ítélettel. A per egész komplexumától függetlenül ugyanis a kolozsvári ügyészség előtt eljárás folyt a bukott bank igazgatói ellen egy kétmillió lejes váltó-ügyben is, amelyet a kolozsvári orthodox-iz. hitközség számítottatott le a bankban és amelyet ki is egyenlített. A váltókat azonban nem kapta vissza, mert azt a bank tovább forgatta egy másik kolozsvári intézetnél és mielőtt kiegyenlíthette volna a váltók értékét, csődbe ment.

Annakidején, amikor az Egyesült Közgazdasági Bank ügye a törvényszékhez került, ebben a váltó ügyben még nem fejeződött be a vizsgálat, amelyet azóta is folytatott az ügyészség és vádhatározatát közvetlenül a főtárgyalás után készítette el. Az ügyészség a lefolytatott nyomozás alapján bűnösnek találta a kétmillió lejes váltó továbbforgatásának körülményeiben az Egyesült Közgazdasági Bank igazgatóit és vádat emelt ellenük. Az új per iratait azzal vette át hét-főn délben Pastia vizsgálóbíróhoz, hogy az ügyészség birtokában levő bizonyítékok alapján indítványozza a bankigazgatók letartóztatását.

Az ügyészség indítványa érthető szenzációt keltett a bíróságon és Pastia vizsgálóbíró azonnal hozzáfogott az ügy iratainak áttanulmányozásához, hogy mielőbb határozatot hozzon. Átvizsgálta az ügyészség jegyzőkönyveit és úgy találta, hogy a letartóztatásnak nincs helye. Határozatát azzal indokolta, hogy a nyomozás egyrészt be van fejezve, másrészt pedig nem kell a bankigazgatók szökésétől tartani. Értesülésünk szerint az ügyészség megfélebbezi a vizsgálóbírói határozatot, amely ebben az esetben kedden délelőtt kerül a törvényszéki vádtanács elé.

A Laval kormány ragaszkodik a moratóriumhoz

Párisból jelentik: A Kamarában ma mutatkozott be Laval új kormánya. A kormány-nyilatkozatban kijelentik, hogy Franciaország nem járul hozzá a jóvátételi fizetések elhalasztásához.

Olasz püspökök a napisajtó érdekében. Az olasz püspöki kar pástori levelet adott ki a katolikus napilapok fokozottabb pártolása érdekében. Megállapítják, hogy a negyvenmillió olasz katolikus nép igen távol áll a német, hollandi és svájci katolikusoktól, akik sokkal kisebb számú katolikus népesség mellett is aránytalanul nagyobb katolikus napilappal látják el a nyilvánosságot.

Iskoláink pusztulásának okai

Írta: Török Ferenc

II.

Mozgató kezek a színi falak mögött

A hitvallásos iskolák elleni felvétel oly tervszerűen van kieszelve, az összes rendelkezés alatt álló tényezők úgy vannak csatarendbe állítva s a rohamcsapatok oly tudatosan törnek cél felé, hogy szűk látókörre vallana, ha csupán a szereplő figurákat látnók és nem vennők észre a kezeket, melyek azokat mozgatják.

Először legyűrni a tisztán katolikus Csikvármegyét, azután könnyebben gázolnak át a vegyes vallású Háromszék- és Udvarhelyvármegyéken. Ezért kell Majláth püspökkel együtt a Róm. Kath. Státust szétmarcangolni.

Vannak ugyan, kik az állami hatóságok részéről tapasztalt állandó nyomást abból igyekeznek kimagyarázni, hogy azok az urak a mi nemzeti intézményeink romjain akarnak kiemelkedni és érdemeket szerezni. Akik csak azért jönnek, hogy újabb torturák és kínzások folytán kisajtoljék könny- és vércseppjeinkből maguknak felsőbb hatóságaik által ékes kiténtetési okmányokat festessenek.

Azonban, azt hiszem nem tévedünk, ha a hitvallásos iskolák ellen nap-nap után megújuló támadások okát kissé tovább keressük: a kulisszák mögött.

Rendíthetetlen meggyőződés az, hogy a nemzeti színű papírba csomagolt támadás tulajdonképp az Egyház és az egyházak ellen irányul.

Meg fogják engedni, hogy kibontogassam a csomagot, anélkül, hogy a burkolatot megsérteném.

A bevallott és be nem vallott cél

A cél, melyet nyíltan vagy burkoltan bevallanak: a román nyelv és kultúra bevitele népünk szélesebb rétegeibe. Az államnyelv megtanulása. Csikvármegyében: a visszamaradottság. Jorga és Ghibu urék ezen szörnyszülöttén való ostoba nyargalászás.

Itt azonban egyet azonnal megállapíthatunk; azt t. i., hogy a mi tanítóink a román nyelvet és tárgyakat, általában nagyobb eredménnyel tanítják, mint az államiak, mivel állandóan fejük felett függ a Damokles kardja. A nyelv és román kultúra terjesztése tehát egyáltalán nem ad okot az államossításra.

Es kiket küldenek ezen iskolák vezetésére? Ide a róm. kath. vallású székelyföldre? Lehetőleg tisztán román nyelvű tanítókat. Elvértve, ha akad ilyen: renegátokat.

De jól figyeljük meg: nem görög katolikus vallásukat, akikkel legalább a hitelvi kérdésekben megtalálók az érintkezési pontot, hanem görög keletieket.

Erre már aztán lehetetlen föl nem figyelni és ezeknek az uraknak további szereplését szemmel nem tartani, vagy pusztán ittlétüknek hatásait meg nem fontolni.

Ősi szokás volt eddig, hogy a legutolsó székely község is maga választotta meg azokat a tanítókat, akikre gyermekei nevelését bízni akarta, hiszen az az elemi iskola nem lehet más, mint a családi tűzhely folytatása, an-

nak megnagyobbított kiadása, hol nem 5-6, hanem 50-60 egyszörű-bőrű gyermek van együtt, kiket a szülőkkel egyhíttű, egyfajú, ugyanolyan gondolkozású tanító nevel tovább, aki a szülők bizalmának letéteményese.

Es most jönnek azok a tanítók, akiket nem ők hívtak; kiknek más a faja, nyelve, vallása, gondolkozása, kik a magyarokról csak annyit tudnak, hogy azok nem is emberformájú vadak, kik ellenségeik szívét megeszik, vérét megisszák s kik őseiket kegyetlenül kiirtották, hogy földjeikre letelepedhesse nek s kik ezer éven át szolgátságban tartották őket. Jönnek egy helyre hármán-négyen, zsebukban a miniszteri kinevezéssel.

Szinte reszketve óvakodnak be a község házára. Ott azonban meglepetésükre azt látják, hogy mindenki lapátba vágja magát előttük s a baktértől kezdve fölfelé egész a telefonig, minden és mindenki rendelkezésükre áll — csak éppen parancsolni kell. Es az itt látottakat aztán alaposan ki is használják később.

Jönnek a beiratkozások. Hivatalból minden óvoda- és tanköteles az övék. Hogy már nem olyan undorító vad kinevezésük azok a gyermekek, arról szégyenyek igazán nem tehetnek, hiszen az impérium átvétele óta éppen elég idejük volt arra, hogy megszépüljenek. Csak a nyelvük ne volna olyan rettenetes fűlsértő. Sebaj! Erről a borzalmasságról majd le fogják szoktatni.

Fő, hogy gyermeket kapjanak, legalább annyit, hogy állásuk fenmaradását igazolni és biztosítani tudják. E célból megengedettek tartanak minden trükköt, a rábeszéléstől föl egész a revolverig minden fogást. A szülők Isten és természetadta joga? Az semmi! Lehet az Ázsiából betolakodó hordáknak, kik ma is Európa szégyenfoltjai, jogáról beszélni?

Ez azonban még mind semmi. A rombolások és lelki összeomlások csak ezután jönnek.

Az a görögkeleti tanító nem jár templomba. Erre nem is kötelezhető, mivel neki nincs temploma. Es ennek fölépítésére es görög keleti pap tartására a róm. kath. községet egyelőre még nem merik kötelezni. Ezzel várni kell, hogy meg ne vadítsák az embe- reket. Tehát most egyszerűen csak annyit jelent ki a tanító, hogy „Mire való a templombajlás?” A nélkül is lehet élni. Sőt jól lehet élni, amint az ő példája is bizonyítja. Ez a kijelentés es főképp a példa szöveget út a gyermekek fejébe: kinek van igaza? A szülőknek, hitoktatónak vagy tanítónak? Bizonyosan a tanítónak, mivel az nagy ur, ki előtt mindenki kalapot emel a faluban, a baktértől kezdve egész a telefonig; ő pedig csak a fejét szokta — ha szokta — némelykor kegyesen megbiccenteni. Aztán revolvere is van, mellyel bátran lövöldözhet, ha valaki nem fogad szót neki. Aztán finom ruhában jár, míg a pap rongyosan. Minek is menni templomba, mikor azalatt játszadózni lehet es csakmálni?!

Jön a vízkereszt házzsentelés. A magyar papot minden házban szeretettel várják. Csak az állami iskola van zárva, mely legfönnebb a román

pap előtt nyílik meg. Hát igaz is, — okoskodik a gyermek — a mi vallásunk nem is vallás. Az államvallás az igazi vallás. A miénket csak úgy megtürik. Ilyen van az oroszoknak is, akik sokan, nagyon sokan vannak. Apáink is ott voltak fogságban. Az osztán a nagy ország! A miénket még fia sem lehetne . . . Ej, ha egyszer azok a muszkák ide jöhetnének. Akkor lenne aztán más világ . . .

A gyermeklélek már összeomlott

Közben a baptista, adventista stb. apostolok szívósan működnek. A leromlott gazdasági helyzet kitűnő talaj a gyom terjedésére. Azonban tisztességes írástudó székely ember nem vállalkozik tanunak a kijelentkezésnél. Hol kapjanak tanut, aki egyuttal szól is helyettük a primárián? Furcsa, hát lehet ezen tünödni? Hát mire való az állami tanító, a ki már ki is jelentette, hogy 20 év múlva baptista lesz itt mindenki.

A pap látja a veszélyt, a békesség, a hitesség megbomlását s ennek nyomában a vadházasságok szaporodását, a hitközönyösség s velejárójának az erkölcselenségnek terjedését. Tisztában van azzal, hogy a baptisták, adventisták s más újszerű vallási alakulatok a kommunisták földérintő csapatai, mivel ezek elveit valószínűleg meg a magánéletben. Es azzal is tisztában van, hogy ezeket a pislogó jámbor pásztortüzeket a szomszédból élesztgetik es ha fölcsap a lángjuk, elpusztul itt minden, mi eddig előttünk kedves es drága volt. Feledi azt a sok keserűséget, mit az apró-cseprő kiskirályok 10 hosszú kinos év alatt az új országhatárok között neki es hiveinek okoztak, csak azt látja, hogy az a sok kedves, meleg családi tűzhely, az a sok édes, meleg szív, a feléje irányuló ragyogó búvó szempárok, azok a gyepes, virágos sirhantok, azok az égbenyuló fenyves hegyóriások, tengerszemek, csobogó patakok, mindez az ő hazája, élvehalva az ő hazája es elordítja magát: atyafiak, összefogni, együtt élni, vagy együtt halni!! — Kivel találja magát szembe? Az állami iskolai igazgatótanítóval, hívják azt Bánglynak, Bochkor-Brediceanunak, Diaconescunak, vagy akárkinek.

Aztán jönnek a feljelentések csendőrséghez, pretorokhoz, revizorokhoz, ügyészséghez, miniszterekhez államellenes izgatás címén. Es járja az a pap a kálvária útját a hatóságok előtt, fizesse az utiköltséget, fogadjon ügyvédet, egye a drága vendéglői kosztot vagy rágja a száraz kenyeret. Miért? Csak azért, hogy hazája alapköveinek bontogatását akarja megakadályozni a maga szűk körében.

Es ha eddig nem tanulta volna meg az elemi iskolai népoktatási törvényből, most a saját bőrén tanulja meg azt, hogy az állami iskolákat tételes törvények védelmezik, de a hitvallásos iskolákba mindenki szabadon belerughat.

Mi van tehát abba a nemzeti színű papírba belesomagolva?

Azok a szabadkőmives törekvések, melyek hajdan az olasz es francia iskolákból kitéltették a vallásoktatást, mely ma aranykorát éli Oroszországban s melynek hullámveréseit érzí Mexiko, Spanyolország es az egész keresztényvilág. (Folytatjuk.)

Legszebben fest, tisztit
Oradea, Mészáros-ucca 4 (Royal kávéházzal szemben) és Uri-ucca 34. Telefon 8-53

I. V. O.

HIREK

Felelős szerkesztő: **Perédi György**

Kolozsvári szerkesztő: **Dr. Sulyok István**
Cluj, Piața Unirii 13. — Telefon 502.

1842
január
20.

Konkoly-Thege Miklós születése

A magyar természettudomány egyik legkiemelkedőbb alakja Konkoly-Thege Miklós, a világhírű Ógyallai csillagvizsgáló intézet megalapítója. Már ifjúkorában vonzódtak a természettudományok. 1862-ben prenomerenciája után, letette a hajóskapitányi és hajós-gépészeti vizsgát is, épített is magának egy jachtot, de leginkább a csillagok vonzódtak. Hogy a spektrál-analizist az égtestekre alkalmazhassa, ógyallai parkjában csillagvizsgálót épített 1871-ben, és nagy anyagi áldozatokkal tökéletesen felszerelte — és rövid idő alatt világhírűvé emelte. Az üstökösök spektrumának megfigyelésében a külföldi megfigyelőket is tulszárnyalta. Számos csillagászati műszer szerkesztése is az ő nevéhez fűződik, így a spektrálkoloriméter és több különféle rendszerű csillagspektroszkóp. A magyar Természettudományi Társaság megalapításában tevékeny részt vett, s tudományos működése elismerésül a legjelentékenyebb külföldi tudományos egyesületek választották tagjaik közé. Rendkívül tevékeny irodalmi munkásságot fejtett ki és igen sok jelentős csillagászati munkája jelent meg. A magyarországi csillagászat terén kifejtett munkásságának elismerésül a vaskorona rend lovagjává nevezték ki, s megkapta a Mária Terézia nagy aranyérmét is. Az idő-prognózis távirati uton való terjesztése egész Magyarországon az ő működése alatt, kezdeményezésére valósult meg és ő kezdeményezte a színoptikus térképek kiadását. Az ógyallai csillagvizsgáló intézetet központi obszervatóriumává emelte s ma már az egész világon elismert és megbecsült, kivételesen érzékeny, tökéletes műszerei révén.

Időjárás. A budapesti meteorológiai intézet jelentése szerint valószínűleg még borult idő várható, lényegtelen hőváltozással; derülés esetén éjjel erős fagy.

Miklós herceg házassága. Budapestről jelentik: A párisi sajtó befejezett tényként közli, hogy Miklós királyi herceg házasságra lépett Savena asszonnyal. Miklós herceg jelenleg Nizzában tartózkodik, s onnan feleségével együtt Svájcban keresztül Párisba utaznak. A Páris Midi hozzáfűzi ehhez a hiradáshoz, hogy Miklós herceg és felesége Párisban telepednek le. A hirt Bukarestből még nem erősítették meg.

Az erdélyi katolikus Státusért. Az erdélyi római katolikus közönségben erős visszahatást keltett az a sorozatos támadás, amivel bizonyos körök az erdélyi katolikus Státus megmaradt vagyronroncsait is a vallási és iskolai rendeltetésétől elvonni akarják. Legutóbb Udvarhely megye ötvenezer katolikusának a képviselőjében az ottani katolikus Népszövetség intéző bizottsága tartott népes gyűlést, melyen elhatározták, hogy tiltakozásukat fejezik ki a támadások miatt, s a pápai nunciushoz előterjesztéssel élnek és hitük sokszázados intézményének a legfőbb egyházi hatóság részéről való hathatós megvédését kérik. Ugyancsak pár nappal ez előtt Brassó város római katolikus egyházközösségének a választmánya határozta el, hogy hasonló irányú előterjesztéssel a pápai nunciushoz fordul. A brassói határozat utal arra, hogy a Státusban az erdélyi hívők „actio catholica” kapott eddig állandó intézményt, s ennek szétválása egyet jelentene az egyház szellemi és vagyoni romlásával.

Tessék gyalog járni!

Autó után hatvanezer, cseléd után tízezer lejelei nő az adóalap.

Kolozsvárról jelentik: Köztudomásu, hogy életbe lépett az új adótörvény, melynek értelmében az évi jövedelmi adó megállapításánál bizonyos külsőséges körülmények is számításba jönnek. Az évi jövedelmen kívül be kell vallani néhány olyan körülményt is, mely a törvényhozó szerint az adóalany anyagi helyzetének függvénye. Így például, aki cselédet tart, be kell vallania azt is és minden egyes szolgáltatásban levő személy után 10.000 lejjel magasabb évi adóalapot állapítanak meg.

Különösen súlyosan érinti ez az új adó-megállapítási kulcs azokat, akik autót tartanak. Az autótartás az új törvény szerint annyit jelent, hogy az illető autótulajdonos évi jövedelmi adóalapját 60.000 lejjel növeli. Munkatársunk elment a kolozsvári rendőrség forgalmi osztályára, ahol a kolozsvári autók és autótulajdonosokat tartják nyilván. Megállapította, hogy az új adó-kivetési kulcs valósággal pánikszerű ijedelmet váltott ki az autótulajdonosokból. Kolozsváron 911 autó közlekedett 1931. év folyamán. Az 1932. év eddig eltelt

husz napja alatt 32 autótulajdonos adta vissza engedélyét és jelentette be, hogy a jövőben lemond az autótartásról.

Az autógengedélyek beszolgáltatói többnyire kereskedők, iparosok és ügyvédek, a kiket a gazdasági válság elsodró hullámai már-már hátukra kaptak és most az új adótörvény örvénye előtt ijedten mondanak le romló életstandardjuk utolsó luxusáról. Az elmúlt husz nap alatt harminckettő autót tartant meg a látszatadó sorompói előtt és harminckettő emberrel szaporodott a kolozsvári gyalogjárók száma.

Es még valamit, amit érdemes följegyezni:

A harminckettő bejegyzett név tulajdonosa csaknem kivétel nélkül — magyar.

Valamikor. — így találjuk följegyezve a történelem lapjain. — lovas nép voltunk. Leszálltunk a lóról. Az Ur 1932-ik esztendőjében az autóról is leszállunk...

A nagyszebeni apátplébános ki-tüntetése. A német Vöröskereszt másodosztályú érdemkeresztjét adományozta Vorbuchner Adolf apátplébánosnak az erdélyi frontokon elesett hősök sirjainak felkutatása és gondozása körül kifejtett munkái elismerésül.

Előadások Nagyszebenben. Nagyszebenből jelentik: Csütörtökön, január 21-én este fél 9 órakor a legényegylet termében Nagy Jenő verestoronyi plébános tart előadást német nyelven a baptistákról. Bemutatkozik a legényegylet zenekara. Vasárnap, január 31-én Vorbuchner Adolf apátplébános fogja ismertetni a kat. egyház történetét Nagyszebenben. Az előadás este fél 7 órakor kezdődik a plébánia nagytermében. A legényegylet zenekara fogja játszani a pápai himnuszt.

Áprilisban lesznek a különbözeti vizsgák. Bukarestből jelentik: A közoktatásügyi minisztérium elhatározta, hogy a tanítóképzőt végzettek liceumi különbözeti vizsgája áprilisban legyen. A vizsga anyaga teljesen a liceumi tanterv által előírt anyag lesz. A vizsgázóknak a közoktatásügyi minisztérium magánoktatási igazgatóságánál kell jelentkezniük.

Taxaszabályrendelet módosítást kér a városi iparosság. A város gazdasági tanácsa, melyen az Ipartesület, Kereskedelmi Csarnok, Gy. O. Sz. vezetői vettek részt, átnyújtották a városi taxaszabályrendelet módosításának javaslatát Sofronie polgármesternek, aki megígérte, hogy Fried tanácsossal átnyújtja és mindent megtesz a módosítás érdekében. Ertesülésünk szerint ha a módosítást a tanács nem fogadja el, az iparos társadalom vasárnap nagy demonstráló gyűlést fog tartani.

Be kell nyújtani az adóvallomásokat. Kolozsvárról jelentik: A pénzügyigazgató felszólította a közönséget és az adófizető polgárokat, hogy január végéig feltétlenül adják be adóvallomásaikat. Amint ugyanis megállapították, az adófizetők 10 százaléka sem nyújtotta be mindeztideig adóvallomását. A pénzügyigazgató hangsúlyozta, hogy mindazoknál, akik még e hó folyamán nem tesznek eleget kötelezettségeiknek, multévi vallomásuk alapján vetik ki az adót.

A három Rozvány-unoka. A Rozvány-család Nagyszalonta régi nemesi családjához tartozik. Rozvány György Arany János barátja volt. Lelkes magyar ember. A szabadságharcban nemzetőr-főhadnagy. — Aranyzsínóros atilláját a szalontai Arany-muzeum őrzi. Több értékes könyvet irt Szalonta történetéről, a hajdu népszokásokról s a vele állandóan levelezésben álló Arany Jánosról. A szabadsághős gyermekeit is mind jó magyar embereknek ismerte mindenki, bár ők nem tagadták, hogy valamikor görög eredetűek voltak, de házasságukkal és szível-lelékkel belefórtak a magyar nemzet testébe. Az unokák azonban elütöttek a magyar nagyapától. Dr. Rozvány Jenő nagyváradi ügyvéd már a háboru előtt szélsőséges szocialista és később kommunista-vezér lett. Az imperiumváltozás után nevével Rozvány-nak irta. Pár hónap előtt végképpen Moszkvába költözött. Rozvány Jenő románnak vallotta magát az imperiumváltozás után éppugy, mint testvérbátyja, dr. Rozvány István, volt dévai prefektus, kézdivásárhelyi kir. közjegyző, akit szélsőséges román nacionalistának ismernek. Nagybátyjuk, a Szalontán élő Rozvány József birtokos, az ottani városi tanács tagja, magyar maradt. De magyarok maradtak gyermekei is, akik közül a Budapestben élő Rozvány György tartalékos főhadnagyot, a háboruban véghezvitt hőstetért, a Mária Terézia-lovagrend káptalanja, a rend tiszti arany keresztjével tüntette ki.

Földgázterével termelt olcsó villanyt kap Marosvásárhely. Marosvásárhelyről jelentik: A városi költségvetés keretében fontos helyet foglal el a városi közüzemek modernizálása és kiépítése. Tervbevette a városi tanács, hogy a Bisztricza-patak vizét Marosvásárhelyig vezetik, hogy így oldják meg a városi vízmű kiépítésének kérdését. Az erre vonatkozó terveket Gherman, német mérnök el is készítette. A másik nagyszabású terv a város villanyvilágításának reorganizálására irányul, amit földgázterével termelt villannyal akar a tanács elérni. Tárgyalást is kezdtek a medgyesi Zeta céggel, amely a dícsőszentmártoni Nitrogángyártat bérlé ki s a földgáz fölhasználásával olcsó villannyal látja el a környéket. Ha ez a vállalkozás beválik, a társaság Marosvásárhelyt is olcsó villannyal látja el.

Népszámlálás Gandhi hazájában. A Magyar Statisztikai Szemle közli, hogy az 1931-ben megtartott népszámlálás első eredményét most tették közzé. Eszerint Britt-Indiának 318.885.980 lakója van. Ez 1921-gyel szemben 10,2%-os igen jelentékeny szaporulatot jelent.

ALBERTUS MAGNUS. Akvinói szent Tamásnak, a keresztény bölcsélet utóérhetetlen mesterének a bölcséletbe és hittudományokba vezetőjét, Albertus Magnust, most december 16-án szentté avatta a pápa. 1193-ban született. Bajor származása miatt Albertus Teutonicus-nak is hívták. Előkelő szülei olasz egyetemre küldték. Így került előbb Páduába, ahol főiskolai tanulmányait és Bolognába, ahol a hittudományokat végezte.

Harmincöt éves korában lépett a közporkor tudományokban legfénylőbb rendjébe, a domonkosok közé. Ragyogó elméjének csodájára jártak. Így került tanítványai közé akvinói szent Tamás is Kölnben. Társai 1254-ben rendfőnökké választották, majd 1260-ban IV. Sándor pápa a regensburgi püspöki székre emelte. A püspöki székből azonban visszavágyott a tudományhoz és hetven éves korában lemondott, hogy tovább taníthasson. A Szentföldért lángoló lelkesedése akkorát megszegyenyítő elevenséggel ragadta a keresztes háborúra toborzó egyházi szónokok közé. Meghalt 84 éves korában. Benne nemesak a különös isteni jelekkel kitiüntetett szentéletű férfit, hanem a keresztény bölcsélet és hittudomány magasralendítőjét is magasztalta föl a pápa, mikor a katolikus egyház hívei, elsősorban mély-elméi elé eszményül állította. Tudományos érdemei között legnagyobb az, hogy az aristotelési, lépcsőről-lépcsőre haladó s emiatt könnyebben követhető bölcséletnek előnyét a platói meglatásos (intuícós) s ezért csak kevesektől követhető bölcsélet előtt kihangsúlyozta s ezzel megalapozta azt a mély és világos bölcséleti rendszert, amelyet tanítványának, akvinói szent Tamásnak Summá-jában csodál a tudomány.

Meghamisították a telekkönyvet, hogy elvegyék a felekezeti iskola érdekét. Csikszeredáról jelentik: A kászoni impérii közbirtokosság dec. 16-i gyűlésén nagy meglepetést keltett az elnöklő járásbíró indítványa, hogy a községi felekezeti iskola részére megállapított és telekkönyvezett harminckét hold erdőt engedjék át az állami iskolának. A járásbírónak ezt az indítványát Bodor Ferenc és Lazarescu állami tanító közbenjárásának tulajdonítják, akik szerint a harminckét hold erdő az állami és nem a felekezeti iskolát illeti. A birtokosság természetesen hallani sem akart e tranzakcióról s igazgatósága útján megnéztette tulajdonjogát a telekkönyvvel. Ott az erdő tényleg a felekezeti községi iskola nevében állott valamikor, időközben azonban valaki a felekezeti megkülönböztető jelzőt piros tintával áthúzta. Minthogy a telekkönyvben minden helyesbítés újabb bejegyzéssel, nem pedig áthúzással történik, a közbirtokosság sürgős vizsgálatot követel annak megállapítására kinek állott érdekében a radikális, de törvényellenes módosítás. Ez a telekkönyvhamisítás is jellemző a csiki állapotokra.

Felmentették dr. Gaál Alajost az irredentizmus vádjáról. Csikszeredáról jelentik: Államelleni izgatás vádjával állott ma a csikszeredai törvényszék előtt dr. Gaál Alajos gyergyószentmiklósi orvos, a gyergyóiak bátor és népszerű publicistája. Két szárhegyi állami iskolai tanító jelentette fel, hogy a múlt évben Szárhegyen tartott Orbán Balázs-émlékünnepélyen olyan beszédet mondott, amely irredenta törekvéseket keltett a hallgatóságban és államellenes magatartásra izgatott s beszéde alkalmas volt ahhoz, hogy a hallgatóság lelkében a régi Magyarországra visszaállítása iránt reményeket tápláljon. Érdekes a dologban, hogy a feljelentést a két tanító az azóta már Brassóba elhelyezett Popovici tanfelügyelő utasítására tette meg, akinek elfogult és magyargyűlölő mentalitását sok kisebbségi tanerő szenvedte és szenved ma is. Azonban a vád nem nyert beigazolást és így a törvényszék felmentő ítéletet hozott, amelyet azonban az ügyész megfellebbezett.

Elítélték Horváth Böske és Bellák Miklós betörőit. Csikszeredáról jelentik: Még a múlt évben Csikszeredán szerepeltek Hevesi Miklós társulatánál Horváth Böske és Bellák Miklós, a kitűnő színészpár, kiket országoszerre jól ismernek. Egy színházi est után megdöbbenve tapasztalták, hogy míg a színházban játszottak, lakásukban betörők jártak s ellopták 60.000 lei készpénzüket s nagyobb értékű ékszereiket. Feljelentésükre a rendőrség csakhamar elfogta a betörőket Havlin László péksegéd és Szöcs Erzsébet brassói illetőségű nő személyében. Havlin 26 betörést vallott be. A csikszeredai törvényszék ma tárgyalta ügyüket s Havlin öt évi börtönre, Szöcs Erzsébetet orgazdasággért négy hónapi börtönre ítélték.

Hamiskártyások támadása a temesvári vonaton. Kolozsvárról jelentik: Lobstein Imre a kolozsvári Magyar Színház könyvelője tegnap Temesvárra utazott. A vingai állomáson felszállt négy-öt kétes kinézésű alak és hamarosan előkerült a kártya. „Hol a piros — itt a piros”-t játszottak és Lobstein Imre felháborodással látta, hogy a III. osztályú közönség hogyan veszi el sorra a fejét és a kártyás alakok hogyan zsákmányolják ki sorban őket. Végül is szólt a kalauznak, aki erélyesen lépett fel és a kártyát is elszedte. Mikor a kalauz kiment, a csavargó kinézésű emberek rátámadtak Lobstein Imrere, akit csak a véletlenül a vonaton utazó három katona és két tengerész tudott megmenteni. Ezek le is fogták a támadókat és Temesváron átadták a rendőrségnek.

Templomfosztogatás. Kolozsvárról jelentik: Mára virradó éjszaka a Malom-uccai zsinagóga egyik ajtaját ismeretlen tettesek felcsiszították, s a templom több perselyét feltörve, magukkal vitték a pénzt. A kolozsvári törvényszék éppen ma két évi börtönre ítélte Kocsis Miklós 27 éves péksegédét, aki a múlt év októberében a Mikes Kelemen-uccai zsinagóga perselyeit fosztotta ki.

Horváth Nusi primadonna, mint becsületes megtaláló. Temesvárról jelentik: Oszterreicher Ignácz pékmester tegnap autón pénzbeszedő utra indult. Utközben észrevette, hogy börtöskájának, amelyben száztizenkét ezer lej volt, elvesztette. Jelentést tett a rendőrségen, ahol néhány perc múlva megjelent Horváth Nusi, az ismert kitűnő primadonna s beszolgáltatatta a pénzzel együtt az elveszett táskát. Elmondotta, hogy az uton feküdt. Eleinte azt hitte, hogy rópcédulák vannak benne és csak akkor emelte fel, mikor az egyik repedésen át ezerleiest pillantott meg. A művész, aki ma Temesváron énekórát adásából él, kijelentette, hogy jutalomra nem reflektál, mert a pénz beszolgáltatásával csak kötelességét teljesítette.

Egy magyar újságíró titokzatos öngyilkossága. Budapestről jelentik: Tegnap reggel felakasztva holtan találták a Metropoli-szállóban lévő lakásán Pelléri Gyula hírlapíró, a prágai Magyar Hírlap szlovenszkói szerkesztőjét. Pelléri a felvidéki magyarság harcos, megalkuvást nem ismerő publicistája ellen a cseh hatóságok a közelmúltban egy politikai ügyből kifolyólag elfogatási parancsot adtak ki. Pelléri Magyarországra menekült, s azóta a Metropoli-szállóban lakik. A szálloda igazgatóságának feltűnt, hogy a hírlapíró két nap óta szobájában tartózkodik. Miután kopogtatására választ nem adott, feltörték az ajtót. Már halott volt. Pelléri 50 éves; harminc év óta állt a harcos, önzetlen magyar publicisztika szolgálatában. Fiatalkorában Löcsén lapot szerkesztett, majd a prágai Magyar Hírlap szlovenszkói szerkesztője lett. Öngyilkosságának okát még nem tudják.

A költő és a gyakorlati ember. A nagyváradi Kath. Kör tegnap magas névű kulturdelutánt tartott, amelyen P a k o c s Károly, az országosan ismert papköltő, lapunk belső munkatársa néhány új versét olvasta fel, amelyekből mély szociális érzés és meleg szeretet sugárzott ki. Majd Belányi Imre mérnök tartott mélyreható tanulmányt a „Munka és az igazságos munkabér” viszonyáról. Az értékes tanulmányok alapvető gondolatait az „Erdélyi Lapok” legközelebbi száma hozza, mert úgy a kérdés megoldása, mint a belőle kiáradó munkás-szeretet megérdemli, hogy egész Erdély magyar társadalmi megismerje, miképpen látja megoldhatónak ezt a nagyfontosságú szociális kérdést a kath. világnézet alapján álló gyakorlati ember.

Dréhr államtitkár le akarja leplezni a népjóléti miniszterium panamáját. Budapestről jelentik: Megirtuk már annak idején, hogy a képviselőház felfüggesztette Dréhr államtitkár mentelmi jogát, hogy a népjóléti miniszterium által ellene indított fegyelmi eljárás lefolytatható legyen. Újabb hírek szerint Dréhr államtitkár most levelet intézett az egységes párt elnökéhez, amelyben bejelenti, hogy kilép az egységes pártból, mert a párt az ő ügyét pártkérdéssé tette. Ugyanakkor beadványt intézett a budapesti ügyészséghez, amelyben feljelentést tesz a népjóléti miniszteriumban történt állítólagos bűncselekmény miatt. Együttal kérte, hogy ennek az ügynek lefolytatása érdekében mentesség felét a hivatali titoktartás kötelezettsége alól.

„Anica anyó” című tegnapi tárcánk írójának neve a tördelésnél kimaradt. A szép tárcát D e v a l d László munkatársunk írta.

Rablógyilkosság Kispesten. Budapestről jelentik: Tegnap reggel holtan, szétroncsolt koponyával találták kispesti lakásán L u k á c s Béla vendégloást. A rendőrség megállapította, hogy a gyilkos valószínűleg az ablakon keresztül hatolt be s egy fadoronggal mért halálos csapást Lukács Bélára, aztán kifosztotta a lakást, ruhanemüket, ékszereket, ezüstöt és pénzt vitt magával. A nyomozás megindult.

Az Erdélyi Tudósító új száma. A kisebbségi kérdéstről írt magvas tanulmányt Schütz Balázs dr. karánsebesi plebános, jeles filozófus az Erdélyi Tudósító most megjelent második számában. A jogpozitivistákkal szemben kimutatja, hogy a kisebbségi, általában nemzetiségi jog, természet-jog, mely az állam és nemzetközi szerződések előtt és fölött is kötelez és hogy semmiféle pozitív intézkedés nem tolhatja azt félre az utból. Ezenkívül Vorbuchner Adolf szebeni apát írt elegáns, tömör sorokat a sajtókérdésről abból az alkalomból, hogy megindult az „Erdélyi Lapok” rotációja. Gróf Bethlen Györgyné érdekes magyar kezdeményezést ismertelt: a budapesti Mártha-egyesületet. Itt világi betegápolónőket képeznek ki kath. alapon és a képzés után is összetartják szabadszervezetben. Baráth Béla dr. befejezi a munkás helyzetéről Oroszországban szóló tanulmányát. Hirschler József a beomlott vatikáni könyvtárról írt s Független rovatban Reischel Arthur kritikáit olvassuk ifj. Grandierre Emil és Szabó Dezső most megjelent könyvéről. Sándor Imre az erdélyi Oltáregyletek és Mária-Kongregációk alakulásának és fejlődésének szemléjét adja. Verseket olvasunk ifj. Szemlér Ferenc tollából. A Lelkiélet rovatban a szerkesztő ír Mária-elméledést. Cikk van még a leszerelésről és a pápaságról és érdekes Krónika a világegyház híreiből. Az aktuális, nívós félhavi folyóirat évi előfizetési díja 150 lei. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Cluj—Kolozsvár (Mănăstur 12.)

KÖZGAZDASÁG

Seregszemle az elsodort gazdasági élet frontján

Írta: Dr Debreczy Béla

V.

A gondolkodni tudók és akarók belátnak azt is, hogy a tulleladosodott tömegekkel szemben hiába tartott volna fenn a követelés és a magas kamat, mert a követelések értékének felső határa összeesik az adós teljesítőképességének felső határával. S ha ezt is figyelembe vesszük, a számszerűleg fentartott követelés felette sok esetben törvényes intézkedések nélkül is devalválódott volna.

A követelések egyszerű redukciójának egész vonalon való keresztülvitele érdekében a pénz kicserélése, vagy lebélyegzése is keresztülviendő lenne — ugyanazon százalékos visszatartással, amely megfelel a redukciónak, hogy a készpénztöke birtokosainak helyzete se különbözzék a más hitelezők helyzetétől.

A pénzeszerével járó pénzügyi haszon az adósságredukció külföldi vonatkozásából származó nehézségek eliminálására volna felhasználható — valamint az az erő is, amelyet az állam ma a kamatok részbeni átvállalására fordítani akar, meg a mai tervek szerint elkerülhetlen adminisztrációs költségek nem jelentéktelen összege is.

Ez a redukció azonban nem szorítkozhatnék pusztán a földművesek bizonyos kategóriáira, sem bizonyos foglalkozási ágakra, hanem csak egyetemleges lehetne. A hiba éppen abban van, a kormány elgondolása éppen abban téves, hogy a gazdasági életműködés csak a gazdálkodóknál, sőt azoknak is bizonyos részénél vált lehetetlenné. Ezzel szemben a tény, a valóság az, hogy minden foglalkozási ág sorsa és helyzete általánosságban egyenlően rossz.

S ha vannak is olyanok, akik még képesek a mai viszonyok mellett fizetni, illetve van fedezetük az adósságaikra, azoknál sem lehet elvitatni, hogy a hitelező előnyére javaiknak aránytalanul nagy mennyiségét kellene feláldozniok. Az egyetemes megoldás tehát indokolt és pedig nemcsak az egyenlő elbánás elve alapján, hanem az egyenlő nyomorultság alapján is. De meg a hitelezők szempontjából sem volna igazságos, hogy egyik elvesztse tőkéjének egy részét — csak azért, mert földművesnek hitelezett, míg a kereskedő, az iparos hitelezője ne. Elvesztse tőkéjének egy részét az, aki földműves hitelnyújtása céljaira maga is kölcsönhöz folyamodott, de felelős maradjon saját hitelezőjének a teljes összeg erejéig. Meg kelljen fizetnie tartozása teljes összegét a kereskedőnek, az iparosnak a maga hitelezője részére, de földműves adóssainak ugyanakkor engedményt kelljen adnia.

Az egyoldalú protekcionizmus — már csak a felhozott példákból kitetszőleg is abszurdumokra vezetne.

A protekcionált rétegen kívüli foglalkozási ágaknak sorsukra való hagyása különben is visszahatna a földműves rétegekre. Hisz ha tönkre megy — már pedig tönkre fog menni — a kereskedő, az iparos, éppen azok a rétegek válnak életképtelenné, amelyek a földműves termékeinek első

sorban fogyasztói s annak a rétegnek működése szünnék meg, amely a földműves terményeit a forgalomba bekapcsolni hivatott. Ebből az okból a ma talpraállított földművesréteg 1-2 év múlva ismét csak krízisbe jutna.

A megoldás egyetemeségének hiánya mellett hibája a kormány szanalási gazdaságpolitikájának az, hogy a mikor egész vonalon kiakarja erősokolni az elengedés, az olcsóbság elvét, a termelési költségek és árak redukcióját, ezt a redukciós elvet önmagára már nem alkalmazza. A költségvetés összege ugyan körülbelül 30 százalékkal csökkent, de az adók összege ugyanaz maradt. Sőt csodás találé-

konysággal nap-nap után a legkülönbözőbb címeken (repülőbélyeg, képes levelezőlap-monopólium, utadó stb.) — mind többet és többet igényel az adózóktól. Az állam és állami jellegű üzemek (vasut, posta, táviró, telefon, dohánymonopol stb.) hallani sem akarnak a redukcióról. Ezzel pedig — kereseti lehetőségeink alapulvétele mellett — adóink s hasonló természetű kiadásaink terhe kétszeresre nő, e kétszeres teher elviselésére pedig népünk egyszerűen képtelen.

Egyetemes, mindenre kiterjedő, széles koncepciójú megoldást várunk tehát — de úgy, hogy az állam önmagára is vonatkoztassa azokat az elveket, amelyeket — mellékesen az alkotmánnyal is ellentétben — ma csak egyes néprétegekre akar alkalmazni. Amíg ez így nem történik, nincs bizalmunk az eredményben, sőt nincs bizalmunk a kormány eljárásának őszinteségében sem. Amíg ez így nem történik, az addig első és egyetlen lépésnek, az agrárkonverzió tervének inkább demagógikus, mint demokratikus jellegét kell megállapítanunk.

MUSSOLINI

a vámhatárok általános lebontását kívánja

Londonból jelentik: Mussolini nagy cikket írt a „Sunday Dispatch“ vasárnapi számában, melyben a többi között ezeket mondja:

— A világválság odáig fejlődött, hogy már a leghatásosabb orvosszerek sürgős alkalmazása vált szükségessé. Félrendszer szabályok többé nem segítenek. A világkereskedelem szabad mozgását valóságos kényszerzubbony akadályozza.

Máris gazdasági háború dühöng, amely rövidesen világszerte általános lesz. Ez a helyzet a vámha-

tárok általános lebontását követeli.

Mussolini szenzációs állásfoglalásához az „Observer“ azt a megjegyzést fűzi, hogy az olasz fővárosban komolyan aggodnak Európa közeli sorsán és a duce „Olaszország közvéleményének“ adott kifejezést. Olasz gazdasági körökben különben annyira pesszimista a hangulat, hogy még egy további tél nyomorától a legkomolyabban tartanak s éppen a katasztrófális munkanélküliség érvét óhajta Olaszország a lausannei értekezleten legfőbb érv gyanánt felhasználni a jóvátételi adósságok törlése mellett.

Új vármegyei gazdasági hivatalok.

A mezőgazdasági kamarákról szóló törvény V. fejezete előírja a mezőgazdasági kamarák részére, hogy vármegyeenként gazdasági hivatalokat állítsanak fel. Ezek a gazdasági hivatalok lényegében nem egyebek, mint a kamarák egyes feladatainak végrehajtó szervei. A gazdasági hivatalok munkakörébe vannak utalva: a szakoktatásügyi kérdések, faiskolák, törzskönyvek létesítése, vetőmagkiosztás, segélyek nyújtása stb. A gazdasági hivatal végzi el az agrár-reform befejezési munkálatait is. A mezőgazdasági kamarák munkakörének jelentékeny részét, tehát ezek a Vármegyei Mezőgazdasági Hivatalok fogják ellátni és a kamarák részére a fennmaradó munkák ellátására külön títkárt alkalmaznak. Kolozsmegyében a földmívelésügyi miniszter rendelete alapján a törvény rendelkezéseinek megfelelően át is alakult már a kamara, amennyiben a mezőgazdasági hivatal igazgatójává a kamara igazgatósága Tilea Ionelt igazgatónak, dr Nemes Ilariut pedig aligazgatónak választotta meg. A mezőgazdasági kamarai titkári állás betöltésére valószínűleg Nagy Miklós Buziáson hasonló minőségben működő agronomot hívják meg. Vég-eredményében a címek változtak és a munkabeosztás, a lényeg azonban változatlanul maradt. A kolozsvári kamara sajnos, el van adósodva úgy, hogy a milliós bevételek dacára e nehéz időkben sem tud számottevő segítséget nyújtani a gazdaközönségnek.

Husz pengővel drágítja a román tűzifát a magyar behozatali monopólium.

Tudvalevő, hogy a román-magyar kereskedelmi szerződés Romázi lehetővé, kedvezményes vámmentésből 48.000 vagon tűzifa bevitelét telek mellett. A beviteli engedélyeket Magyarországon a Tűzifabehozatali r.-t. osztja szét és azokért vagononként 20 pengő díjat szed. A magyar tűzifakereskedők a román tűzifának ilyen megdrágítása ellen erélyesen tiltakoznak és azt kívánják, hogy az illetékes minisztérium a behozatali engedélyek kiadását érdektelen szervre, vagy a Kereskedelmi és Iparkamara, vagy pedig az Országos Erdészeti Egyesület-re bizza, mely utóbbi különben is a magyar tűzifakitermelés és elosztás legfőbb irányítója.

Buzatermelés a sarkvidéken. Trelle Hermann farmer az északi sarkvidéken 550 acre területen, kísérleti céllal, bevezette a gabonatermelést. Az eredmény különösen buzában felülmúlt minden várakozást. A nyári hónapok hosszú időtartama a gabonaművek érésének kedvez és a sarkvidéki buza rendkívül acélos, sikértartalommal pedig bírja a versenyt a legkiválóbb minőségekkel.

ZÜRICHI ZÁRLAT:

Páris 20.16¹/₄. London 17.81. Newyork 512.37.5. Bruxelles 71.37. Milánó 25.63. Madrid 43.30. Amsterdam 206.15. Berlin 120.70. Wien —. Szófia 3.71. Prága 15.17. Varsó 57.40. Budapest —. Belgrád 9.10. Bukarest 3.08.

SPORT

Belföldi sporthírek

Évi közgyűlés a Kolping Sportegyletben. A Nagyvárad Kolping Sportegylet január hó 25.-én, hétfőn este 9 órai kezdettel tartja meg évi közgyűlését.

Ujabb szakosztályok a Kolping sportegyletben. A Kolping sportegylet elnöksége elhatározta, hogy a meglévő 6 szakosztálya mellé megszervezi a turisztikai, atletikai és uszó-evező szakosztályokat is.

A Testvériség MSC új tisztikara. A Testvériség munkássportegylet most tartotta meg évi közgyűlését, melyen elnöké: Stoff Károlyt, alelnöké: László Lajost, titkárrá: Blattner Lászlót választották. A futballszakosztály vezetője: László Lajos, a kerékpárszakosztályé: Muszta György, boxszakosztályvezető Kiss Péter lett.

A nagyköhapon vasárnap 24.-én akadály- és ugró siverseny.

FUTBALLBÍRÓK GYŰLÉSE. A Futballbírók Testülete felkéri a bíró urakat, hogy a tárgysorozat fontosságára tekintettel, szerdán, jan. 20-án este fél 9 órakor a hivatalos helyiségében megjelenni sziveskedjenek.

Más versenyzők jönnek Kolzsvárra. A BKE gyorskorcsolyázó szakosztálya újabbán úgy döntött, hogy kolozsváriak kérésére Vitát, Wintnert és Hidvéghyt küldik ki.

Külföldi sporthírek

Budapestről jelentik: A „Somogy” Görögországban turnézó csapata a görög Etnikosszal 1-1 arányban döntetlenül játszott. Az első felidőben a Somogy szerezte meg az első gólt. A görög csapat kiegyenlítő gólja 11-esből esett.

Sidneyből jelentik: A múlt vasárnap megtartott uszóversenyen a 200 méteres uszásban a világbajnokságot a 16 éves Clair Denis nyerte 3.6 perces világrekorddal.

Budapestről jelentik: Az Amerikában beállott enyhe időjárás miatt az olimpiai játékok megtartása veszélyeztetve van. Az Unió rendezőbizottsága a tervbevetett gyorskorcsolyázó verseny-próbát az enyhe idő miatt nem tarthatja meg, hanem 13 gyorskorcsolyázót nevez be a versenyre próba nélkül. A magyar játékosokat legjobban érdekli verseny: a páros műkorcsolyázás megtartását nem fenyegeti veszély, mert a napokban avatták fel a jég-arenát Lake-Placidben.

UJRA KÉT NÉMET GYORSKORCSOLYÁZÓ REKORD! Vasárnap fejezték be a német gyorskorcsolyázó bajnokságokat Murnauban. A német futók ezúttal is igen jó eredményeket produkáltak, s újra két rekordot állítottak fel. A 10.000 méteres rekord jobb, mint a magyar rekord (19:02.1). Részletes eredmények: 1500 m.: 1. Barwa Berlin 2:33.6 német rekord (régi rekord 2:39 Sandtner), 2. Sandtner 2:33.6! 3. Donaubauber München 2:38.8. 10.000 m.: 1. Barwa 18:47.6 német rekord! (régi rekord 19:31.4 Vollstedt), 2. Sandtner 18:47.8, 3. Donaubauber 20:23.7. Bajnok: Barwa, 2. Sandtner, 3. Donaubauber.

Tirol és Voralberg sifutóbajnoka. Az arlbergi Rudi Matt nyerte meg Tirol és Voralberg sifutóbajnokságát, aki az összetett versenyben 447.1 ponttal győzött. Ugrásai 45-48 m. 2 Walter Glass (Klingenthal) 422.8 ponttal.

A LAKE PLACIDBEN lévő norvég és svéd sízők még egyszer sem jutottak tréning-alkalomhoz. Lake Placidban napokon át 16 fokos meleg volt s a hó egyáltalán nem volt alkalmas a használatra. A stadion viz alatt áll, úgy hogy egyelőre a hósportolók ölbetett kézzel ülhetnek. A műkorcsolyázók és a hokkizók az Arénában lévő műjében dolgozhatnak.

Kerékpárhír. Párisban a sportpalota kerékpáros pályáján vasárnap este lefuttatták az országúti versenyzők téli bajnokságát, melyet Guerra (Olaszország) világbajnok nyert meg 8 ponttal.

Hol játszanak magyar csapatok? Január 23. Nimes: III. ker. és Sabria komb. —FC Nimes. Január 24. Marseille: III. ker. és Sabaria komb.—Olympique. Január 26. Nice: III. ker. és Sabaria komb. —OGC. Február 7. Kairó: Magyar profiválogatott—Kairo. Február 9, 12, 14. Magyar profiválogatott—Egyiptom. Február 19. Kairó: Magyarország—Egyiptom.

Külföldi eredmények. Bécsi Kupa: Admira—Rasensportfreunde 3:1 (0:0). WAC—Donaustädter AC 10:0 (3:0). Aranyserleg: WSC—BAC 5:2 (3:0). Barátságos mérkőzések: Hakoah—SC Favoriten 3:1. Nicholson—Weisse Elf. 4:0. Slovan—Libertas 4:2. Téli serlegmérkőzések: Spárta—SK Liben 4:0 (2:0). Bohemians—FC Teplitz 4:0 (1:0). DFC Prága—Nuselsky 6:0 (3:0). Nachod—Olympia Königrätz 10:0. Cechle Karlin—DSV Saats 3:1.

Aranyékszerek, órák, szemüvegek legjobb beszerzési helye **Aradon**

Reiner József műórás és ékszerész Arad (a színház mögött) (volt Vörösmarty-ucca)

Strada Pirel No. 3

ÉDUA ÁLDOZATA

(Magyar történelmi regény a tatárjárás után való időből)

Irta. **Pakocs Károly.**

Egymás tenyerébe csaptak. Magyarok ősi köszöntése ez.

— No hány napig jöttetek Egertől? — kérdezte a nemes a barátokat.

— Három és fél nap sem kellett volna, — szólt az idősebb — de a gyárgyán megbizásából Budára is be kellett térnünk Adorján provinciális atyához.

— S ő nem jött az országgyűlésre? — kérdezte mogorván.

— Nem!

— Hát András püspök?

— Ó sem!

— Micsoda villám ütött beléje? — zúgolódott a fekete magyar.

— Mióta szédülták birtokait, utálja a királyt.

A bus magyar kissé elhallgatott és hümmögött.

— Ezekről ugyan pusztulhat az ország! — szólalt meg kisidőmulva keserűen.

Az öregebbik barát vigasztalni próbálta:

— Sose busuljon kegyelmed, hiszen, amint halljuk, itt van a többi: a domonkosok provinciálisai, a jánosrendiek majdnem mind, a bencések apátjai, perjelei: majd megvédik őket helyettük is az országot a királytól!

— Jó, jó — ellenkezett az öreg magyar — ilyen gondolkozással azok is otthon maradhattak volna, akik eljöttek: s akkor mivé lenne az ország? Ha mink Erdélyből el tudtunk jönni, ők is elfáradhattak volna!

A két barát szólanul bólintott.

Ladomér most tudta meg, hogy a

fekete magyar: Baksa Simonfia György, Lython havasföldi vajda legyőzője. Tímóttól, az erdélyi püspüktől, sokat hallott nagy királyhiúségéről, kemény izmaíróról és mély hitéről.

— Menjünk feljebb egy kicsit! — intett Baksa Simonfia György s a két barát összébb fogta a kantár szarait. Ladomér jól megnézte a beszélgetőket.

Baksa Simonfia György nagyfejű, széles vállu, karesu dereku, közép-termetű, körszakálás, sötétarcu férfi volt. Szemöldöke bozontos, álla előreálló s ajkai, ha hallgatott, önszcharapottak voltak. Csupa férfiaság, csupa erő. Ahogy lépkedett a barátok előtt: járása nyomán döngött a föld. Esményi fegyverforgató magyar.

Az idősebbik barát kopaszos fejű, szakállas, tonzurás szerzetes; inkább alacsony, mint közép-termetű és csuhájának összeomlása bizonyította, hogy aszkéta férfi éli abban az istenes emberek életét.

Az ifju barát legkellemesebb jelenség. Dús hajkoronája, leányos hamvas fehér arca, ruganyos járása: csupa ifjuságnak mutatta őt a holdvilágos éjben. Ő volt a legsudárabb alak a három között.

Beszélgetve hallgattak tovább. Nyomukban a két ló. Nemsokára elhalt a hangjuk is és Ladomér érsek magára maradt újra gondolataival.

— Mit akarnak ezek? — kérdezte önmagától. — Ki ez a barát s hogyan jön össze a Mátraalja a Hargitta-havasokkal?

A kérdés előbb kinzó titokká lett, aztán kérdés, melyre magától adódik a felelet.

Lassankint elaludt a nádas. A nyilasok sátraikba tértek, vagy subáikra feküdtek a szabadban. Hamvadni kezdtek

a távoli tüzek is: a lángok visszafeküdtek a parazsakra, hogy szenderegjenek ők is. A hosszú mélyhangú fuvolák is el-sírták már arra az estére a tatárdulás regős dalait. A kurjantások, táncdobogások, szilaj énekek ráhajtották álmos homlokukat a csendre. Roppant éjszaka terült el a sátrak tetején.

Ugy látszott, hogy mindenki alszik: csak Ladomér, Esztergom új érseke, virrasztott az ország álmai fölött. De nem! Negyedórányi utat sem tett meg az égen a hold, negyedét sem gondolta még át eszével az érsek a holnapi tanácskozás tárgyainak: dél felől vihogást hozott feléje a szél. Könnyen lehetett volna nádas-süvöltésnek is gondolni a hangot, ha fel nem tűnt volna tőle délre a parton egy női alak. A kun sátrak felől közeledett: szapora-járasu, gyors mozdulatu fiatalasszony. Meg-megállott, várt, füttyentett a királyi sátor felé.

Ladomér meghökkent, amint felismerte az asszonyt s önkénytelenül ki-mondta nevét:

— Édua!

— Ha az országgyűlés odaküldi a barátokat, föllázítom ellened a kunokat, — szólt szenvedélyesen az asszony.

A király fejébe tódult a vér.

— Én pedig leverem a lázadókat! — felelt erőlyesen.

Édua mind szenvedélyesebb lett.

— Akad még egy marok és egy tőr, mely bosszút áll a kúnok leverőjén! — sziszegett az asszony.

Ha nem Édua mondta volna e szavakat, a király talán egyedül lovagolt volna tovább. De a magyarok királya asszonyt nem bántott. Előre fordította lovát s hangtalanul lovagolt előre, míg lelke le nem higgadt. Édua forrongó szívvel ügetett utána.

(Folytatjuk.)

SZINHÁZ

A „Pusztai szél“ váradi premierje

Zsufolt ház előtt zajlott le tegnap este a Pusztai szél első nagyváradi előadása. Minden tekintetben kitűnő előadás volt, megértő, lelkesítő közönséggel, mely nem takarékoskodott a nyíltszínházi tapsokkal sem. A főszerepet Fekete Mihály játszotta, aki az elvénült betyárfejedelmé alakját utólrhetetlen tökéletességgel domborította. Méltó partnere volt Kaszab Anna, aki nagyskaláju művészettel alakította a pusztai csaplórosnét. Pandur szerepében Barsi Ödön volt kitűnően megjátszott tragikus hőse a darabnak. Tompa Sándor és Balázs Samu a két betyár szerepét játszotta kifogástalanul, Czoppán Flóri kabinetfigurát alakított szerepéből. Váró Annie, Nyerges Feri, Rajnai Sándor apróbb szerepekben állottak meg kitűnően a helyüket. Tóth Elek öreg táblalárája is élő eleven figura volt, ugyancsak Tasnády András huszárhadnagya, aki hamis eskü jelenetével külön kiérdemelte a nyílt színházi tapsot.

Somlay Artúr szanatóriumba szállították. Budapestről jelentik: A magyar színjátszás egyik legnagyobb alakját, Somlay Arthurt, akit az erdélyi közönség is nagyon jól ismer, tegnap belvérzéssel szanatóriumba szállították. Állapota ugyan súlyos, de aggodalomra nem ad okot.

HETI MŰSOR:

Nagyvárad

Szerdán 9-kor: Román előadás.
Csütörtökön 9-kor: Huszvéves találkozó.
Pénteken 9-kor: Feketeszáru cseresznye.
Szombaton: Román előadás.
Vasárnap d. e. 11-kor: Torockói menyasszony.

Huszvéves találkozó. Pásztor Miklós nagyváradi újságíró „Huszvéves találkozó“ című eredeti darabjára készül nagy ambícióval a színház. Forgács Sándor rendezi a Huszvéves találkozót, melynek főszerepeit Bárdos Klári, Forgács Sándor, Fekete Mihály, Tóth Elek, Barsi Ödön, Tasnády, Balázs, Rajnai játsszák. A nagy sikert váró premier csütörtökön este lesz A) bérletben.

Ingyen! Feketeszáru cseresznye: Pénteken este a Feketeszáru cseresznyét játsszák és aki megváltotta jegyét a Pusztai szél hétfői előadásához, ingyen nézheti meg a Feketeszáru cseresznyét. A bérlek is részesülnek ugyanebben a kedvezményben.

Vasárnap délelőtt Torockói menyasszony: Vasárnap délelőtt 11 órakor a Torockói menyasszonyt játsszák Váró Annival a címszerepben első mozihelyárrakkal.

Kolozsvár

Szerda d. u. 5, 5, 7, este 9-kor: A millió. (Német-francia hangos, beszélő Ufa film. Rendezte René Claire. Főszereplők Annabella, René Lefebvre, Vanda Gréville. Helyárrak d. u. 5 órakor 10 és 20 lej, a többi előadásokon 10, 20 és 30 lej.)

Csütörtökön, pénteken, szombaton és vasárnap: Soha többé szerelem. (Lilian Harvey, Felix Bressart és Harry Liedtke nagyoperettje, világszláger!)

Arad

Szerda: Vig özvegy.
Csütörtök: Okos mama. (Poór Lilivel.)
Péntek: Román előadás.
Szombat d. u. 4: Hófehérke és a hét törpe. Gyermekelelőadás. Este 9-kor: Mosoly országa.

Temesvár

Szerda: Torockói menyasszony (Neményi Lili, Tompa Béla, Selmeczi, Miklósy Margit, Putnik fellépte.)
Csütörtök: Román előadás.

RÁDIÓ

A heti rádióműsort minden vasárnapi számban közöljük.

A Székelyföld lelke — rádióhullámhosszon

— A budapesti stúdió erdélyi estje —

„Csak nem fajult el még a székely vér, Minden kis cseppje drága gyöngyöt ér!”
PETŐFI.

A budapesti Stúdió szombaton január 25-én erdélyi estét rendez, amelyen a székely küldetés, a székely eredet kérdésének megvilágítása mellett a nyelv, a hagyományok és a fizikai karakter vizsgálatára is kiterjeszkednek. Ezen a rádióestén a székely lélek fog szétrepülni a rádió hullámokon, hogy az egész világon hirdesse a székely szellem nagyságát.

Erdekessége lesz a rádió koncertnek a Székely lakodalom, melynek anyagát Kiss István kecskeméti faludi lelkész (Údvarhely megye), a dalainak egy részét Horváth Lajos, székelykereszturi tanár gyűjtötte. Az előadás híven közli a Székelyföldön máig változatlanul fennmaradt e hagyományos ünnep minden részletét, mely anynyi zord időn keresztül is megőrizte azt az egészséges, tréfakedvelő jókedélyt, harmonikus, mely életbölcsességet, friss, világos észjárást, mely a székelynek mindenkor maradvány kincse.

A rendezés bemutatja a világháború előtti erdélyi magyar líra szemelvényeit is. Az erdélyi líráról, mint a magyar versköltészet egyéni hajtásáról 1918 előtt nem esett szó, de hogy az erdélyi költő mai, sajátos arca, már akkor is a Küküllők vizéből visszaszikkázó csillagokat tükrözte, hogy a vér és a föld sajátossága egy-egy Fülöp Áronban, Jakab Ödönben is a székelység különös ízét, színét, ritmusát fejezte ki, azt a bemutatandó költemények igazolják.

A székely-est részletes műsorát legközelebb közöljük.

MOZGÓSZINHÁZ

Heyman-szinkör műsora:

Szerda, csütörtök: CSÓKVITEZÉK zenés táncos operette, Szibéria háborús napjaiból. Főszereplők: Lily Dama, Victor M. Langlen és Edmund Lowe. Rendes helyárrakkal! Kedvezményes jegyek érvényesek!

Péntektől: „Mesék a Benzinkutról“ minden idők legszebb filmoperettje. Főszereplők: Willy Fritsch, Lillian Harwey, Oskar Karlweiss, Fritz Kampers, Heinz Rühmann és Olga Csehova.

Vasárnapi matiné kettős műsor: I. „A repülő menyasszony“ Liane Hayd, Szőke Szakáll és Huszár Puffy II. Szerelmek Rádióon Werner Krauss. 10 és 12 leies helyárrakkal.

Mindenemű

magas építkezést, beton-munkákat, építkezések tervezését, költségvetését, valamint ingatlanok becslését és jókarban tartását kedvező fizetési feltételek mellett vállalja

HOLDY SÁNDOR

építész
Oradea, (Str. Xenopol) Lakatos-u. 2.

Kolozsvárt az „Erdélyi Lapok“-ra előfizetés eszközölhető a „Karitasz“ irodában, Főtér 13. sz. d. e. 9—1 és d. u. 4—7 óráig.

Brassóban lapunkat az Elekes hírlapiroda képviseli, (Kapu-u. 6.) Mindenféle előfizetési, lapterjesztési (albizomány), hirdetési stb. ügyben kérjük fenti hírlapirodához fordulni.

Bittenbinder József
Utóda

Czermák Károly

faszobrász oltárépítő vállalkozó

Timisoara-Temesvár
III. Str. Romulus 31.

Gipszkőbánya

bérletet keresünk esetleg nagyobb mennyiségű gipszkövet vagonba rakva vásárolunk

Ajánlatokat „Külföldi cég“ jellegre Erdős József hirdetőirodájába, Budapest, Teréz-körút 35 szám alá kérünk.

Editura Presei Române de Specialitate
Román Szaksajtóvállalat
BUCUREȘTI, I

Szerkesztőség és kiadóhivatal
Erdély és Bánát részére
Cluj, Str. Gării 1

Saját kiadványai:

„FIERUL“

Vasipari, vaskereskedelmi és az összes rokonszalmák érdekeit felölelő szaklap.

„BURSA AUTOMOBILELOR“

Az autóbilkereskedelem, valamint az összes rokonszalmák érdekeit felölelő független lap. Románia legnagyobb és legterjedelmesebb román, magyar és német nyelvű autólapja. Mindenütt elterjedve.

„OROLOGIUL“

A Romániai Ékszerészek, Órások és Rokonszalmák Országos Egyesületének hivatalos lapja.

Mutatványszámokat és hirdetési ajánlatot kívánatra díjtalanul küldünk!

Olcsó pénzért izletesen

CZIPÓTH-nál

étkezhet a
Katholikus Kör éttermében

Elsőrangú FAJBOROK

Alapított 1840-ben **HÖNIG FRIGYES, ARAD** Alapított 1840-ben

Románia legrégebb és legnagyobb harangöntődeje

ajánlja harangjait
a legtisztább harang bronzból, a hangok előre való meghatározásával. — Vas harangszerelvények és harangállványok. — Villamos haranghúzó motorok.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetések díja szavankint **3 lei**, vastagabb betűvel **6 lei**. Legkisebb apróhirdetés ára **30 lei**.
Alláskeresőknek **33 százalék kedvezmény**

A Gheorgheni, jud. Ciuc Tejszövetkezet ajánlja aranyéremmel kitüntetett legfinomabb havasi teavaját napi piaci áron. — Utánvétellel küldjük.

Leghorn és Rhode Islandi keltetőtojások, darabonként Lei 8, napos csibe Lei 20. — Csomagolást és fuvar külön számítom. — Vételár fele rendeléskor, fele utánvétellel. Erdeklődésekhez válassz bélyeg mellékelendő. „Lujza” fajbaromfi-farm St. Gheorghe (Sepsiszentgyörgy) judetul Treiscaune.

Eladó 7 komplett lakasos magas földszintes urház 32 méteres gyönyörű uccafronttal, szép nagy szobákból álló lakással, méresekkel békék mellett 100.000 Lei tiszta haszonnal olcsón eladó. Kortsmáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85.

Saját érdeke, hogy kefe, fésű és sportárukat Oradeán az „UNICUM” áruházban szerezzék be, mert olcsó ár és jó minőség tekintetében minden cikke unicum. (Bul. Reg. Ferdinand No. 4)

Eladó nagyon jókarban levő emeletes bérház 8 szép lakással a belvárosban 160.000 Lei bérjövődellel. Kötő alkalmi vétel. Kortsmáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85.

Jótállás mellett olcsón árúkat és ékszerket. Órákat jól és olcsón jótállás mellett javítok. **TISZAY** Teleky-ucca 9.

Asszonyok öröme és kincse. Megjelent a dr. Szentpéteryé által írt „Az En Szakácskönyvem” című szakácsművészeti könyv IV.-ik bővített kiadásban, 580 oldal terjedelemben; a mű 200 drb. igen szép szemléltető képpel van illusztrálva. Az utolsó évszázadban a legnagyobb és legtekélyesebb szakácsművészeti könyv ez. Minden háziasszony örömmel veheti kezébe ezt a nagyszerű segítő társat, mert 1000 drb. könnyű stílusban megírt recepten közli a modern szakácsművészet termékeinek leírását; Levesek, sülték, tészták, befőttek stb. készítését. Bővebben foglalkozik a polgári háztartások étrendjével és a befőzés művészetével stb. A Szakácskönyv ára diszkótésben 150 lei, fűzve 125 lei. — Kapható az ország összes könyvkereskedéseiben és Füssy József kiadónál, Tordán.

Talált pénz, ha régi és megunt ruhájából szak-szerű vegyisztítás, vagy festés útján újat készítenek. Saját érdeke, hogy csak első rangú céghez forduljon. A MOKOS gyár Oradea legrégebb és okl. vegyész vezetése alatt álló üzem. Gyár Str. Tace Jonescu 9 Fiók: „Unicum Bul. Reg. Ferdinand 4. Str. Avram Iancu 2.

A Népszövetség Hanga Str. Alexandri (Teleki-ucca) 47 sz. és Str. Victoriei (Kolozsvári-ucca) 92 sz. üzleteit eladja. Feltételek megtudhatók az irodában, Károly király-ucca 5 sz. alatt, Kath. Kőr épület.

Megnyilt a gyorstalpaló!

Nagy Sándor ucca 4.

Férfi talpalás . . . 55

Női talpalás . . . 45

Gyermek talpalás . 30

Férfi sarok 20

Női és gyerek sarok 12

Hőcipők javítását is vállaljuk

A feldolgozott anyagért garanciát vállalok!

Husfűstölést garancia mellett vállal Dobos, Bem-ucca 13 16

A jó bornak nem kell cégér kaphat abból olcsó pénzért: Nyárfa uccán Jelineknél. 12

Eladó magas földszintes, eszlingeni redőnyös 4 szobás fürdőszobás urház mosókonyhával és még 2 egyszobás komplett lakással együtt 380.000 leiert. Kortsmáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85. 4

Eladó központban, a város legfrekvenciáltabb részén kétemeletes nagyjövedelmű modern bérpalota elsőrendű lakásokkal, üzletekkel. Jövedelme már redukált bérék mellett évi 580.000 lei. Ára 3.500.000 lei. Prima alkalmi vétel. Kortsmáros László, Kórház-ucca 13. Telefon 85 3

Urilakás: 4 szoba parcella, konyha, fürdőszoba, speiz február 1-re kiadó. Teleki-ucca 40-a. villa.

Keresünk magas jutalékkal esti és nappali árusításra komoly újságárusokat. Jelentkezni a kiadóban. 15

Részletre olcsón vásárolhat Andriskánál Körös ucca 19. 17

Eladó sürgősen világos fényű fél-hálószoba butor. Szőlőtelep ucca 17. Moka Györgynél.

Hálóozás miatt rézműves-szerszám eladó. — Özv. Bernácsikné, Nagyvárad, Várady Zsigm.-u. 17

Házhoz ajánljuk elsőrangú vasalónő. Kemény inget és gailert is vasal. Címe özv Szemesné, Damjanich-ucca 1/a. 11

Perzsaszőnyegek, szvetterek, sapkák készítéséhez a legfinomabb külföldi fonalak árakát 3 lei Székelynél, Royallal szemben.

Központi tejüzemben állandóan friss tejtermékek kaphatók Kossuth Lajos ucca 22. 19

Párnamentőzést igen olcsón vállalok. Lukácsné, Beóthi Ödön-ucca 41.

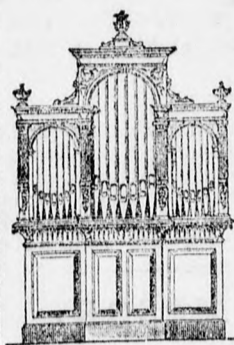
Korcsolya I-a párja	—	200	Lei
Petrolgőz-kályha	—	300	Lei
Husgép	—	140	Lei
Dióőrő	—	96	Lei
Vasaló	—	120	Lei

Zsirbödönök leszállított árakban

Stern József Oradea

vaskereskedés, Piața Mihai Viteazul (Nagypiac-tér) 2

Orgonahomlokzat-sipokat és javításokat

jutányos árért tartós kivitelbe szállítunk és eszközlünk. — Különböző nagyságú harmoniumok nagy választékban

raktáron. — Díjmentes ajánlatok.

Wegenstein L. Fiai

orgona- és harmoniumgyár — Timisoara

Alapított 1888

Alapított 1888

Szent László Könyvnyomda Részv.-Társ.

Oradea (Nagyvárad)
Str. Reg. Carol II. 5.

Ujonnán berendezett könyvnyomdánk jutányos árak mellett elvállal mindennemű könyvnyomdai munkát ízléses kivitelben.

Könyv * plakát * ujság